

Analiza fenomena turbofolka u hrvatskoj svakodnevici - studija slučaja Aleksandre Prijović

Đorđijevski, David

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:435692>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA KULTURU, MEDIJE I MENADŽMENT
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ MEDIJI I ODNOSI S JAVNOŠĆU

DAVID ĐORĐIJEVSKI

**ANALIZA FENOMENA TURBOFOLKA U
HRVATSKOJ SVAKODNEVICI – STUDIJA
SLUČAJA ALEKSANDRE PRIJOVIĆ**

DIPLOMSKI RAD

MENTOR: doc. dr. sc. Luka Alebić

KOMENTORICA: dr.sc. Snježana Barić-Šelmić, poslijedoktorandica

Osijek, 2024.

SAŽETAK

Ovaj diplomski rad istražuje fenomen turbofolka u svakodnevnom životu u Republici Hrvatskoj, s posebnim naglaskom na popularnost pjevačice, Aleksandre Prijović. Turbofolk, žanr koji se razvio iz narodnjačke glazbe, postao je značajan kulturni fenomen u bivšoj Jugoslaviji i susjednim zemljama. Rad istražuje povijesni razvoj žanra, kulturni kontekst u kojem se pojavio i njegov utjecaj na mlade u Hrvatskoj. Istraživanje uključuje analizu medijskih sadržaja, streaming platformi i društvenih mreža kako bi se procijenio utjecaj Aleksandre Prijović na hrvatsku publiku. Rezultati pokazuju da turbofolk igra važnu ulogu u oblikovanju identiteta i kulturne prakse mladih te da, unatoč kontroverzama, ima široku prihvaćenost među publikom. Analizom percepcije publike, rad naglašava kako turbofolk utječe na društvene norme i kulturne vrijednosti, pružajući uvid u razloge njegove popularnosti i trajne prisutnosti na hrvatskoj glazbenoj sceni.

Ključne riječi : Aleksandra Prijović, glazba, kultura, kulturne vrijednosti, turbofolk

ABSTRACT

This thesis examines the phenomenon of turbofolk in everyday life in Croatia, with a special focus on the popularity of Aleksandra Prijović. Turbofolk, a genre that evolved from folk music, has become a significant cultural phenomenon in the former Yugoslavia and neighboring countries. The thesis explores the historical development of the genre, the cultural context in which it emerged, and its impact on young people in Croatia. The research includes an analysis of media content, streaming platforms, and social networks to assess Aleksandra Prijović's influence on the Croatian audience. The findings show that turbofolk plays an important role in shaping the identities and cultural practices of young people, and despite controversies, it enjoys widespread acceptance among the audience. By analyzing audience perception, the thesis highlights how turbofolk influences social norms and cultural values, providing insights into the reasons for its popularity and enduring presence in the Croatian music scene.

Keywords: Aleksandra Prijović, culture, cultural values, music, turbofolk

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. TEORIJSKI OKVIR.....	2
2.1. Važnost glazbe tijekom civilizacije.....	2
2.2. Kultura slušanja glazbe.....	3
2.3. Supkulture i mladi	4
2.3.1. Pojava supkultura.....	4
2.3.2. Mladi i supkulture	5
2.4. Postmoderna i hibridizacija žanrova	6
2.4.1. Filozofija postmoderne.....	6
2.4.2. Miješanje žanrova.....	7
2.4.3. Psihologija mase.....	8
2.5. Socijalistička Jugoslavija: Glazbeni kontekst	9
2.5.1. Glazba u Jugoslaviji (70-ih i 80-ih)	9
2.5.2. Ratne 90-e.....	10
2.6. Definicija i razvoj turbofolka.....	11
2.6.1. Definicija turbofolka	11
2.6.2. Evolucija iz narodne u novokomponiranu glazbu.....	12
3. EMPIRIJSKI DIO.....	13
3.1. Određenje problema istraživanja.....	13
3.1.1. Cilj rada i hipoteze	13
3.2. Opis metodologije i istraživanja	14
3.2.1. Način provođenja istraživanja.....	14
3.2.2. Uzorak	14
3.3. Aleksandra Prijović	15
3.3.1. Biografija.....	15
3.3.2. Karijera	16
4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	19
4.1.1. Analiza pregleda na streaming platformama.....	19
4.1.2. Analiza pratitelja na društvenim mrežama	21
4.2. Utjecaj na publiku i kulturni kontekst.....	23
5. OBRADA PODATAKA I RASPRAVA	25
5.1. Obrada podataka anketnog istraživanja	25
5.2. Rasprava	37

6. ZAKLJUČAK	39
7.1. LITERATURA	41
7.2. INTERNETSKI IZVORI	43
8. PRILOZI	44

1. UVOD

Fenomen turbofolka u Hrvatskoj predstavlja složeni kulturni i društveni fenomen koji je duboko ukorijenjen u svakodnevnom životu mladih. Ovaj žanr, koji se pojavio tijekom 90-ih godina 20. stoljeća, kombinira elemente tradicionalne narodnjačke glazbe s modernim pop i elektroničkim zvukovima, stvarajući jedinstven glazbeni izričaj koji je prepoznatljiv i kontroverzan. Unatoč negativnim kritikama i povezanosti s kičem, turbofolk je postao značajan dio glazbene kulture na Balkanu. Cilj je ovog rada istražiti kako turbofolk, kroz lik i djelo popularne izvođačice Aleksandre Prijović, utječe na kulturnu praksu i identitet mladih u Hrvatskoj. Analizom povijesnog konteksta, razvoja žanra i percepcije publike, rad nastoji pružiti sveobuhvatan pregled ovog fenomena i objasniti razloge njegove popularnosti.

U radu se također istražuju sociološki i psihološki aspekti utjecaja turbofolka, uključujući način na koji ovaj žanr reflektira i oblikuje društvene norme i vrijednosti. Poseban naglasak stavljen je na analizu medijske prisutnosti i marketinških strategija kojima se koriste izvođači poput Aleksandre Prijović kako bi doprli do široke publike. Uzimajući u obzir širi društveni i politički kontekst, rad se osvrće na promjene u kulturnim obrascima i njihov utjecaj na glazbene preferencije mladih. Na taj način, ovaj rad ne samo da istražuje glazbeni žanr, već i pruža dublji uvid u kulturne dinamike suvremenog hrvatskog društva.

Teorijski dio rada definira važnost glazbe tijekom civilizacije, objašnjava se kultura slušanja te se definiraju supkulture. Objašnjava se postmoderna, rušenje Berlinskog zida, ratne devedesete godine prošloga stoljeća i sve što sa sobom nose. U razdoblju prevrata tu nastaje fuzija žanrova i u nadi za boljim, ljepšim i zabavnijim sutra, nastaje turbofolk. Iako ga se godinama odbacuje kao nešto što priliči samo nižim društvenim slojevima ili pak onima koji imaju niži stupanj obrazovanja, turbofolk je postao svakodnevica koja puni medijske stupce, društvene mreže, radijske stanice i ono glazbeniku najvažnije, dvorane, sportske centre i arene. Provedeno je istraživanje o pjevačici Aleksandri Prijović kvalitativnom metodom analize sadržaja koja uključuje i analizu statistika društvenih mreža i platformi za slušanje glazbe te kvantitativnom metodom *online* anketnog upitnika. Upitnikom je obuhvaćeno 230 ispitanika u razdoblju od 30. lipnja do 2. srpnja 2024. godine.

2. TEORIJSKI OKVIR

2.1. Važnost glazbe tijekom civilizacije

Glazbu se nerijetko definira kao univerzalni jezik svim ljudima, bez obzira na njihovu nacionalnost, religiju ili jezične barijere. Kroz glazbu se pomoću tona, ritma, melodije i harmonije mogu izraziti emocije koje će biti prepoznatljive, a da se konkretno ne zna o čemu pjesma govori. Kako ističe autor Levitin (2006) glazba ima temeljnu ulogu, zato što aktivira iste moždane centre kod cjelokupne globalne populacije bez obzira na kulturni kontekst (Levitin 2006: 45).

Kroz ljudski napredak, te kulturni i društveni razvoj, glazba je imala znamenitu ulogu. Osim kao sredstvo društvene kohezije, bila je značajna za proslave i svečanosti kako bi doprinijela stvaranju kulturnog identiteta i pripadnosti. Autori Wallin, Merker i Brown (2000) ističu da glazba služi kako bi se prenosile kulturne vrijednosti i običaji te kako bi se sačuvala tradicija za buduće naraštaje (Wallin i dr. 2000: 78). Osim zabavljačke funkcije glazba je kroz povijest također imala ulogu u socijalnim pokretima i reformama. Tijekom 20. stoljeća glazbeni su žanrovi utjecali na socijalne norme i političke stavove, a neki od njih bili su *rock and roll*, jazz i hip-hop.

Razvoj glazbe može se pratiti u različitim povijesnim razdobljima, od pretpovijesnih ritmova do jednostavnih pjesama, od složenih simfonija do modernih elektroničkih zvukova. U staroj Grčkoj glazba je bila važan dio obrazovanja i društvenog života, uglavnom uz matematiku i filozofiju (Nettl 2012: 112). Srednji vijek donio je razvoj gregorijanskog pjevanja i polifonije, dok je renesansa uvela više glazbenih elemenata poput madrigala i moteta.

Barokno razdoblje (1600. – 1750.) karakterizira stvaranje opera, kantata i oratorija te razvoj instrumentalne glazbe, dok klasično razdoblje (1750. – 1820.) donosi strukturu i ravnotežu prirodi s velikim skladateljima poput Mozarta i Haydna. Romantizam naglašava emocionalnu ekspresiju i individualnost koja se jasno vidi u djelima skladatelja poput Beethovena i Chopina (Savage i Nettle 2013: 215). U 20. stoljeću glazbeni su žanrovi, kao što su jazz, rock, blues, pop, hip-hop, elektronska glazba i mnogi drugi postali raznolikiji. Svaki od ovih žanrova odražava, ne samo tehnički napredak u stvaranju glazbe, već i društvene i kulturne promjene koje karakteriziraju ljudsko iskustvo (Levitin 2006: 134).

2.2. Kultura slušanja glazbe

Glazba i kultura imaju poseban odnos jer glazba funkcionira kao odraz i konstrukcija kulturnih vrijednosti. Glazba je tijekom povijesti imala važnu ulogu u oblikovanju kulture.

To je način da ljudi zajedno izraze svoje tradiciju, običaje i sjećanja. Ona prenosi kulturnu baštinu s generacije na generaciju kroz rituale, festivale i dnevne aktivnosti. Upravo je glazba način da ljudi izraze svoje kulturne vrijednosti i identitete, omogućujući im da se povežu i komuniciraju na načine koji nadilaze verbalnu komunikaciju (Cross 2008: 123).

Popularna glazba, koja se počela razvijati početkom 20. stoljeća, posljednjih se godina značajno promijenila te je razvila i privukla različite glazbene stilove i utjecaje. Rani stilovi popularne glazbe poput *jazza*, *swinga* i *bluesa* postavili su temelje za daljnji razvoj. Kako se tehnologija snimanja i distribucije poboljšavala, glazbeni se žanr širio i mijenjao, stvarajući razne hibride. Dobar primjer je razvoj *rock and rolla*, koji kombinira elemente crnačke i bjelačke glazbene tradicije. Popularna je glazba oduvijek bila dinamičan fenomen i neprestano se razvija kroz kulturnu konvergenciju i tehnološke inovacije (Frith 2001: 87).

Rock and roll, koji se pojavio 50-ih godina prošloga stoljeća, jedan je od najvažnijih primjera hibridne glazbe. Njegovi korijeni leže u fuziji crnačke glazbe, kao što su *blues*, *gospel* i *rhythm and blues* s bjelačkim glazbenim tradicijama, uključujući *country* i *western*. Ova kombinacija stvorila je jedinstven zvuk koji je brzo postao popularan među mladima i promijenio prirodu glazbe. *Rock and roll* je rezultat društvenih i kulturnih promjena koje dovode do boljih interakcija između različitih rasa i etničkih grupa, što rezultira kulturnom razmjenom i razumijevanjem (Campbell 2008: 156). *Rock and roll* je bio i platforma za izražavanje bunta mladih i nezadovoljstva društvom, što je pridonijelo njegovoj popularnosti. Elvis Presley, Chuck Berry i Little Richard među utemeljiteljima su ovog žanra te su ostavili neizbrisiv trag u glazbenoj povijesti. Njihova je glazba odražavala duh vremena i pomogla u oblikovanju moderne glazbe.

2.3. Supkulture i mladi

2.3.1. Pojava supkultura

Supkulturom se smatra sustav vrijednosti, norme, vjerovanja i stilova koji se razlikuju od dominantne kulture. Njihova se pojava nerijetko povezuje sa specifičnim izražavanjem određenih grupa kako bi se izdvojile iz društva. Različitosti se manifestiraju kroz mnoge aspekte poput glazbe, društvenih aktivnosti, načina govorenja te glazbenog ukusa. Supkulture su način izražavanja nezadovoljstva zbog ekonomskih, političkih i društvenih aspekata, stoga pronalaze svoj identitet i zajednicu izvan dominantnih normi koje se smatraju razumnim (Hebdige 1979: 90).

Unutar supkulturnih zajednica glazba je jedan od ključnih elemenata komunikacija i nerijetko služi kao temeljno sredstvo stvaranja identiteta skupine. 70-ih godina prošloga stoljeća u Velikoj Britaniji pojavila se supkultura punka, koja je bila način izražavanja bunta prema vodstvu Velike Britanije te socijalnim i ekonomskim (ne)prilikama. Refleksija stavova i frustracija pripadnika supkulture punka bila je upravo jednostavna, brza i glasna glazba. U svojoj analizi, Bennett (2000) ističe da glazba igra ključnu ulogu u stvaranju i održavanju supkulturnih identiteta, omogućujući članovima da dijele zajedničke vrijednosti i osjećaj pripadnosti (Bennett 2000: 58).

Nadalje, supkulture također mogu osigurati osjećaj sigurnosti i podrške. U vrijeme društvene nestabilnosti ili u osobnim krizama, supkulturalne zajednice postaju sigurno utočište. Supkulture nude alternative, otvaraju prostor za kreativnost i kreativno samopouzdanje. Kroz aktivnosti i rituale, supkulture se uspinju protiv drugih, ustaljenijih društvenih odnosa. To je osobito važno kada je riječ o mladima koji moraju stvoriti vlastiti osjećaj o identitetu i mjestu u globalnom svijetu. (Hebdige 1979: 90)

2.3.2. Mladi i supkulture

Supkulture su uglavnom inicirane, vođene i popularizirane među mladima, koji su glavni nositelji iza novostvorenih supkulturnih zajednica. Mladi ljudi zbunjeni su svojim pubertetskim godinama i rano odraslim fazama, stoga neprestano traže potvrde i metode prepoznavanja sebe kako bi formirali identitet. Mladi koriste supkulture kao način pregovaranja o prostoru u društvu te se preplavljaju dominantnim kulturnim inicijativama i očekivanjima (Brake 1985: 34).

Supkulture poput *hip-hopa*, *gotha*, *emoa* i *ravea* omogućile su mladima da pronađu svoj glas i identitet kroz glazbu, odjeću i zajedničke interese. 70-ih godina 20. stoljeća u SAD-u pojavio se *hip-hop* koji je pružio mladima ljudima u urbanim sredinama sredstvo izražavanja njihovih svakodnevnih izazova i nesuglasica, među kojima su prednjačili rasizam i socijalne nepravde. *Hip-hop* kultura kroz svoje različite elemente poput *rapa*, *breakdancea* i *grafita*, pruža platformu za komentiranje društva i mobilizaciju mladih (Rose 1994: 62).

Kako bi se izdvojili od većinske skupine, mladi pripadnici supkultura ističu se svojim načinom odijevanja i ponašanja. Najčešća su obilježja isticanja vidljive tetovaže, specifičan način govora, gestikulacije, nošenje određenog modnog brenda ili neuobičajene frizure. Supkulture se odvajaju od ostatka društva i rade na očuvanju svog supkulturnog identiteta pomoću vizualnih i verbalnih simbola (Hodkinson 2002: 77).

Osim što je način za isticanje iz veće skupine ljudi ili način za izražavanjem svog identiteta, sudjelovanje u supkulturnim aktivnostima mladima daje mogućnost razvijanja društva i mreže ljudi s kojima dijele uvjerenja i stavove, stoga im vjeruju i daju podršku iz čega proizlazi osjećaj pripadnosti. S obzirom na to da je adolescencija obično obilježena društvenim zahtjevima, potragom za osobnim identitetom i mnogim krizama koje se nalaze na tom putu, pripadanje supkulturi postaje kritično za njihov daljnji emocionalni i društveni razvoj.

2.4. Postmoderna i hibridizacija žanrova

2.4.1. Filozofija postmoderne

Filozofija postmoderne počela se formirati krajem osamdesetih godina prošloga stoljeća, konkretno 1989. godine padom Berlinskog zida što predstavlja radikalan odmak od svih načela kojima je do tada društvo bilo vođeno.

Tvorac pojma postmodernizma je Lyotard koji pojašnjava kako postmoderna označava opće stanje suvremene zapadne civilizacije. Postmoderno je stanje, za Lyotarda, ono u kojemu „velike legitimacijske pripovijesti“ više ne postoje, poput prosvjetiteljske priče o napretku, Hegelove Dijalektike duha, koji sam sebe spoznaje, Marxove priče oko napretka ljudskih proizvodnih kapaciteta putem klasnih sukoba koji kulminiraju u proleterskoj revoluciji itd. Ove metanaracije za Lyotarda posreduju specifično modernom pristupu problemu legitimacije jer lociraju prvorazredne diskurzivne prakse istraživanja i politike unutar širih totalizirajućih metadiskursa koji ih legitimiraju. (Fraser i Nicholson 1990: 25–26)

Upravo te metapriče, navodi dalje Lyotard, polagale su pravo na apsolutnu istinitost i utemeljivale ukupno moderno znanje. Postmoderno znanje više nema takvih velikih metapriča koje bi ga utemeljivale, ono je raspršeno, zasnovano na „malim pripovijestima“ i malim idejama koje pripadaju polju igre. Postmoderna kultura opuštenija je i mekša od moderne. Ona je nivelacijska, simulakralna i perfidno orwelloska. Poznata je Baudrillardova teza o „savršenom zločinu“ u kojemu su mediji ubili zbilju, a kapital etiku. Walter Benjamin u svome eseju o gubitku aure, ističe kako je s modernom nestao tip autora – romantičnog genija. Umjetnik više nije, za Benjamina, bogomdani genij, neponovljivi i originalni stvaralac koji u božanskom nadahnuću stvara ex nihilo. Pojava novih medija donosi gubitak izvornosti i aure. U doba tehničke reprodukcije umjetničkog djela propada njegova aura. (Benjamin 1999: 366–367, u Oraić Tolić 2005: 53–54)

Postmoderna se objašnjava kao termin uz koji se vežu različite vrijednosti i mišljenja. Clicqué (2005) termin postmoderne objašnjava kao pozitivnu konotaciju, koja u doslovnom prijevodu znači ukorak s vremenom, odnosno modernije od modernog. Implicira da takvo objašnjavanje postmoderne može biti problematično zbog visokog poštovanja pluraliteta koji prevladava sam postmodernizam. (Clicqué 2005: 28)

Godine 1979. jedan od znamenitijih kulturalnih teoretičara, Jean-François Lyotard, objavio je knjigu *The Postmodern Condition*. U svojoj knjizi objašnjava postmodernu kao pokret koji daje mogućnost različitim glasovima da budu jednako važni i relevantni. Još u 18. stoljeću, za vrijeme prosvjetiteljstva, znanost je izjednačena s istinom i postavljena je kao temelj društvenog napretka. Na sve tipove postmoderne umjetnosti odražava se skepticizam koji ukida univerzalne vrijednosti. Prema Storey (2009) kulturu postmodernizma Lyotard je opisao terminom „*anything goes culture*“. U svom obrazloženju jasno govori kako je jedini pravi znak vrijednosti tada bila cijena, dok vrijednosti i dobar ukus više nemaju težinu (Storey 2009: 185). *Anything goes* može se objasniti i kao odbacivanje granica između kulturnih i umjetničkih formi.

Nerijetko je s terminom *anything goes* povezan i pojam „igrajmo se“. Smatra se da ovaj pristup pruža mogućnost preispitivanja i rekonstrukcije ustaljenih značenja i mišljenja. Derrida (1978) govori kako je u postmodernoj misli igra postala centar razvijanja jer ima prostora za kreativnost, inovativnost i dopušta mnogim formama umjetnosti da se miješaju i evoluiraju bez zadržke (Derrida 1978: 292).

2.4.2. Miješanje žanrova

Za vrijeme postmoderne dolazi do miješanja glazbenih žanrova. Nastajali su hibridni oblici glazbe miješanjem elemenata različitih glazbenih stilova. Kada je riječ o globalnoj glazbenoj sceni, žanrovska fuzija popularizirala je mnoge glazbene stilove iz različitih dijelova svijeta World Music pokretom. Taylor (1997) napominje da je World Music rezultat postmodernog interesa za kulturnu raznolikost i želju za stvaranjem transkulturalnih povezivanja glazbom (Taylor, 1997: 348).

Na području Sjedinjenih Američkih Država, krajem devedesetih godina prošloga stoljeća, razvija se hip-hop koji, tijekom razdoblja postmoderne, počinje upotrebljavati elemente funka, jazza, reggaea i drugih glazbenih stilova. Na taj se način stvaralo bogatstvo zvuka koji odražava realnost u kojoj se živjelo. DJ-evi i producenti imali su slobodu posuđivati i reinterpretirati određene glazbene dijelove kako bi stvorili nešto novo što je primjer postmodernog eklekticizma u hip-hop kulturi. (Rose 1994: 78)

U 20. stoljeću, točnije 90-ih godina na području bivše Jugoslavije pojavljuje se turbofolk, novi glazbeni žanr koji je primjer žanrovske fuzije. Turbofolk je bio refleksija društveno-političkih promjena toga vremena. Stvoren je dinamičan i hibridni zvuk koji je bio kombinacija elemenata tradicionalne folk glazbe s modernim pop i dance ritmovima. Baker (2007) je u svojoj analizi razlučio da je turbofolk izražavanje frustracija, nade i izgubljenog identiteta u ratu i političkoj tranziciji, a ne samo glazbeni fenomen (Baker 2007: 102).

Fuzija žanrova nije samo mogućnost autorima i umjetnicima za istraživanje novih područja i zvukova koji prate trendove i oslušuju potrebe slušatelja, već i kulturni fenomen koji odražava vrijednosti postmoderne.

2.4.3. Psihologija mase

Psihologija mase proučava kako se pojedinci ponašaju unutar velikih grupa i kako se to ponašanje razlikuje od njihovog ponašanja kada su sami. Teorije koje se bave ovom temom često ističu autore poput Gustava Le Bona, Sigmunda Freuda i Edwarda Bernaysa.

Le Bon je u svojim djelima isticao kako individua, kada postane dio mase, gubi individualnu svijest i prepušta se kolektivnom umu, što često rezultira emocionalnim i iracionalnim ponašanjem. Smatrao je da masa ima svoje vlastite karakteristike koje su različite od osobina pojedinaca koji je čine. Kada se pojedinci okupe u grupu, stvaraju jedinstvenu psihološku cjelinu koja je vođena emocijama i instinktima, a ne racionalnim razmišljanjem. (Le Bon, 2002: 2–50, u Tuksar Radumilo, 2016: 178)

Freudova je teza da je psihologija mase zapravo najstariji oblik ljudske psihologije, iz koje je postupno proizišla individualna psihologija. On naglašava otpornost grupe na logiku i važnost nesvjesnih procesa koji dominiraju kada ljudi djeluju kao dio grupe. Freud dalje objašnjava kako se u grupi individualni ego podređuje kolektivnom ego-ideal, što rezultira smanjenjem osjećaja odgovornosti i povećanjem sklonosti prema sugestiji. (Matijašević 2012: 23, u Tuksar Radumilo 2016: 177)

Edward Bernays, poznat kao otac odnosa s javnošću, razvijao je teorije o tome kako manipulirati javnim mišljenjem putem razumijevanja psihologije mase. Bernays je tvrdio da se

masa može kontrolirati kroz simboličke geste i emocionalne poruke koje se obraćaju nesvjesnom umu. Prema Bernaysu, vođa ili osoba od autoriteta igra ključnu ulogu u vođenju mase, budući da masa traži vođu kojeg može slijediti i kojemu može vjerovati (Tuksar Radumilo 2016: 183).

Također, Bernays ističe važnost stereotipa i dogmi kao osnovnih mehanizama koji oblikuju mišljenje mase. On tvrdi da su te stereotipne norme rezultat kulturnih klišeja i ustaljenih navika kojima se lako manipulira kako bi se utjecalo na javno mišljenje. Bernays također naglašava da je javno mišljenje često iracionalno i podložno manipulaciji te da se razumijevanje tih mehanizama može koristiti za kontrolu masa na nesvjesnoj razini. (Tuksar Radumilo, 2016: 175)

2.5. Socijalistička Jugoslavija: Glazbeni kontekst

2.5.1. Glazba u Jugoslaviji (70-ih i 80-ih)

Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija tijekom 70-ih doživjela je značajnu kulturnu i glazbenu ekspanziju. Unatoč velikoj kontroli države i vlasti, Jugoslavija je bila zemlja rock i pop glazbe po uzoru na zapadnu kulturu. Sedamdesetih godina dolazi do procvata popularne glazbe koja se isprepleće sa zapadnim pop-rock zvucima. Najpopularniji bendovi stvarali su glazbu o socijalnim i političkim temama toga vremena i bili ikone domaće rock scene, a to su Indexi i Bijelo dugme. Popularna je glazba 70-ih godina imala dvostruku ulogu: zabavljati mase i pružiti kritički osvrt na društvene probleme (Ramet 1994: 158).

Elementi punka, rocka i eksperimentalne glazbe bili su kombinirani elementi novog glazbenog pokreta koji se nazivao *novi val*. U Jugoslaviji se pojavio ulaskom u 80-e godine prošloga stoljeća. Osim glazbenog fenomena bio je znamenit jer je bio i kulturni pokret koji je zadirao u društvene norme i političke strukture. Željni stvaranja bunta i revolucije, mladi su voljeli bendove koji su pjevali o političkom stanju u državi i kritizirali društvo. Novi je val bio oblik kulturne revolucije, u kojoj su se mladi koristili glazbom kao sredstvom izražavanja svojih frustracija i želja za promjenom, a samim tim više su pronalazili svoje uzore u glazbenicima, nego npr. u liječnicima (Dragičević-Šešić 1994: 122).

Pri oblikovanju *novog vala* značajni su bili i bendovi, kao što su Haustor, Idoli, i Električni orgazam. Brzo su postali popularni među mlađom populacijom jer su kombinirali ironične i često provokativne tekstove s inovativnim zvukovima, stvarajući jedinstveni zvuk. Cilj ovih bendova bio je razbiti monotoniju i kontrolu koju je nametao režim, pružajući platformu za slobodniji umjetnički izraz. Smatra se da je *novi val* bio ključan za razvoj alternativne kulture u Jugoslaviji, pružajući mladima osjećaj identiteta i zajedništva.

2.5.2. Ratne 90-e

Na prostoru bivše Jugoslavije, 90-e su godine prošloga stoljeća donijele potpuno razaranje društva. Svi su aspekti života bili pogođeni sukobima i razaranjima, pa tako i glazba. Jugoslavija je bila poznata po tome što su ljudi različitih religija, uvjerenja i stavova živjeli sretno u suživotu, stoga je rat razdvojio jugoslavenski prostor na nacionalne entitete što je imalo izravan utjecaj na glazbenu industriju. Tijekom rata glazbenici su se često koristili svojom umjetnošću kao sredstvom otpora, izražavajući bol, patnju i nadu svojih zajednica te stvarali domoljubne pjesme u duhu vremena (Baker, 2010: 16).

Glazba je za vrijeme Domovinskog rata postala jedan od ključnih čimbenika očuvanja kulturnog identiteta i pronalazak načina za izražavanjem otpora. Glazbenici toga doba stvarali su glazbu koja je bila refleksija vremena u kojemu su se nalazili. Istovremeno, slali su poruke mira. Sarajevski bend Zabranjeno pušenje u svojoj se glazbi koristio humorom i sarkazmom s ciljem kritiziranja ratnih lidera. Glazba je pružala utočište i nadu ljudima suočenima s neizvjesnošću i nasiljem.

Najkontroverzniji glazbeni žanr bio je turbofolk koji je doživio svoj uspon ratnih 90-ih. Turbofolk glazbu činila je kombinacija pop i dance ritmova s tradicionalnom folk glazbom. Nerijetko je bio povezivan s nacionalizmom, propagandom i kontroverznim političarima, naročito u Srbiji. S obzirom na to da se smatralo kako promovira ratnu propagandu, popularnost ovog žanra nailazila je na oštru osudu. Turbofolk je bio simbol političke manipulacije tijekom ratnih godina te se smatralo da je stekao popularnost upravo zbog društvenih promjena i promjena vladajućih struktura (Buchanan 2007: 190).

Nasuprot turbofolku počela je nastajati alternativna scena. Svojim je razvojem omogućila platformu za one umjetnike koji su se protivili dominantnoj glazbi. U Republici Hrvatskoj postojali su bendovi koji su izražavali svoje stavove protiv nasilja i rata, a to su bili Hladno pivo i Majke. Kako bi pronašli svoj zaklon od društvenih zbivanja i uputili im kritiku, ljudi su se okretali alternativnoj glazbi.

2.6. Definicija i razvoj turbofolka

2.6.1. Definicija turbofolka

Rambo Amadeus, pravim imenom Antonije Pušić, dao je ime žanru turbofolka i pružio jednu od najpoznatijih definicija ovog fenomena. Prema njegovim riječima, turbofolk je gorenje naroda, kako bi se „zapalile“ najniže strasti u čovjeka. Za portal Muzika.hr Rambo Amadeus turbofolk je definirao kao lošu uporabu tehnologije koja truje društvo.

„Turbo-folk je nekritička, primitivna upotreba tehnologije. Ona se nalazi u svim segmentima društva. Kad na lubenice bacite tri puta više pesticida nego što piše na uputama za upotrebu, i potrujete stanovništvo na tako perfidan i spor način da se to zna tek za pet godina – to je turbofolk. Kad uzmeš jednu pjevačicu iz ‘šofer-kafane’ pokraj puta, pa joj daš stilista i modernu garderobu, popneš je na ogromnu binu s light showom i daš joj *prime time* na televiziji – to je nekritička upotreba tehnologije, to je turbo-folk.“ (Burčul 2013. Muzika.hr)

Turbofolk se razvio iz novokomponirane narodne glazbe, koja je nastala u Jugoslaviji tijekom 60-ih godina 20. stoljeća. Ona je služila kao poveznica između ruralne glazbe i urbanih slušatelja, zadovoljavajući potrebe većine koja se pokušavala osloboditi seoskih korijena, dok je psihološki bila nepripremljena prihvatiti urbane kulturne modele. Turbofolk je u 90-ima doživio svoj vrhunac, reflektirajući sociopolitičke okolnosti Miloševićeve ere, predstavljajući rat, nacionalizam i izolaciju (Archer 2009: 2).

Ratnih 90-ih turbofolk je bio povezan s ideologijama koje su vladale, promovirajući objektiviziranje žena, nasilno i agresivno ponašanje muškaraca i brzo bogaćenje što je dovelo do toga da ne turbofolk ne može odvojiti od društvenog i političkog konteksta toga vremena.

Iako je turbofolk u posljednjih nekoliko godina postao jedan od najslušanijih žanrova u Hrvatskoj, on je i dalje kontroverzna tema zbog povezanosti s ratnim događanjima 90-ih godina. Popularnost turbofolka u Hrvatskoj neprestano raste, što se vidi iz broja noćnih klubova u kojima se sluša ovaj žanr te popularnosti putem digitalnih medija. (Plantak 2020: 2) Zanimljivo je da je turbofolk u Hrvatskoj doživio određenu transformaciju, postajući dio šireg kulturnog fenomena koji obuhvaća različite aspekte svakodnevnog života.

2.6.2. Evolucija iz narodne u novokomponiranu glazbu

Novokomponirana narodna muzika pojavila se u Jugoslaviji 60-ih godina prošloga stoljeća kao rezultat brze industrijalizacije i urbanizacije. Ova je glazba nastala kako bi se zadovoljile kulturne potrebe stanovništva koje se selilo iz ruralnih u urbane sredine, pokušavajući se prilagoditi novim kulturnim modelima. Novokomponirana je narodna glazba kombinirala elemente tradicionalne narodne glazbe s modernim glazbenim stilovima, stvarajući glazbu koja je bila pristupačna širokoj publici (Archer 2009: 4).

Tijekom 80-ih i 90-ih godina, narodna se novokomponirana glazba postupno transformirala u turbofolk. Ovaj proces transformacije bio je obilježen sve većom upotrebom elektroničkih ritmova, orijentalnih tonova i kičastih elemenata. Transformacija je također odražavala promjene u društvenom i političkom kontekstu, s naglaskom na nacionalizam i rat. Turbofolk je često bio kritiziran zbog svog utjecaja na društvo, posebno u kontekstu ratnih i poslijeratnih godina. Kritičari su isticali da turbofolk promovira najniže strasti i stereotipe, dok su ga pristalice vidjele kao izraz autentične narodne kulture.

Izvođači i glazbenici postupno su primijetili da mogu steći veću popularnost, pa samim tim i zaraditi više novca, ako se okrenu turbofolku. Velike su orkestre, duge haljine, monokromatska odijela i glazbu o ljubavi, nadi i sreći zamijenili rock bendovima s primjesama harmonike, kontroverznom i često vulgarnom garderobom, brzim ritmovima i lakim notama besmislenih tekstova.

No, dva su se imena istaknula te ih se nerijetko ističe kao glavne predstavnice turbofolka, iako ga same kao takvog ne priznaju. Svetlana Ražnatović, poznatija kao Ceca i Fahreta Jahić, poznatija kao Lepa Brena. Do današnjeg dana simboli su turbofolka kao u vrijeme

ratnih devedesetih i ranih dvije tisućitih godina. No, posljednjih se godina pojavila nova izvođačica turbofolka, koja je osim svoje mladosti, ljepote i glasa, ljude privukla time što je pjevala turbofolk glazbu, ali nije imala konotaciju s ratnim devedesetim. Svojom regionalnom turnejom vratila je turbofolk na velika vrata diljem Balkana. Njezino je ime Aleksandra Prijović.

3. EMPIRIJSKI DIO

3.1. Određenje problema istraživanja

3.1.1. Cilj rada i hipoteze

Cilj je ovoga rada dokazati kako je turbofolk u Republici Hrvatskoj više prihvaćen od mlađe nego starije populacije te da se turbofolk više sluša zbog tekstova i glazbe nego izvođača.

Mlađe generacije današnjice su generacije Y i Z. Generacija Z prva je generacija koja je odrasla uz pametne telefone i društvene mreže. Smatra se da toj generaciji pripadaju svi rođeni kasnih 90-ih i ranih dvije tisuće desetih godina. Generacijom Y smatraju se svi rođeni od 1982. što znači da su punoljetni najranije oko 2000. godine. Odlikuje ih visoka tehnološka pismenost. U starije generacije ubrajaju se generacije X i Baby boomeri. Generaciji X pripadaju rođeni između 1961. i 1981. godine. To je prva generacija koja je odrasla s računalima. Baby boomeri su rođeni između 1943. i 1960. godine. Skloni su tradicionalnijim vrijednostima i strukturama. (Barić-Šelmić 2022: 66–68)

Nadalje, cilj je dokazati da popularnost Aleksandre Prijović ima pozitivan utjecaj na percepciju turbofolka u Hrvatskoj, čemu doprinosi prisutnost i promocija u medijima.

H1 Postoji generacijska razlika u percepciji i prihvaćanju turbofolka, gdje mlađe generacije pokazuju veću sklonost prema ovom žanru u usporedbi sa starijim generacijama.

H2 Publika turbofolk sluša više radi tekstova i glazbe nego izvođača.

H3 Publika u Republici Hrvatskoj ima pozitivnu reakciju na glazbu Aleksandre Prijović, što doprinosi popularnosti turbofolka u regiji.

H4 Prisutnost i promocija u medijima značajno utječu na popularnost Aleksandre Prijović i turbofolka u Republici Hrvatskoj.

3.2. Opis metodologije i istraživanja

3.2.1. Način provođenja istraživanja

Istraživanje o pjevačici Aleksandri Prijović provedeno je kvalitativnom metodom analize sadržaja koja uključuje i analizu statistika društvenih mreža i platformi za slušanje glazbe te kvantitativnom metodom *online* anketnog upitnika. Metodom deskripcije opisan je život Aleksandre Prijović, početak glazbene karijere i trenutni uspjesi. Informacije su preuzimane iz njezinih intervjua s medijskim kućama. Potom, napravljena je statistika pratitelja na društvenim mrežama i platformama za slušanje glazbe s ciljem izdvajanja najpopularnijih pjesama. Analiziran je broj pratitelja na Instagramu i pretplatnika na YouTubeu od lipnja 2023. godine neposredno prije početka regionalne turneje „Od istoka do zapada“.

3.2.2. Uzorak

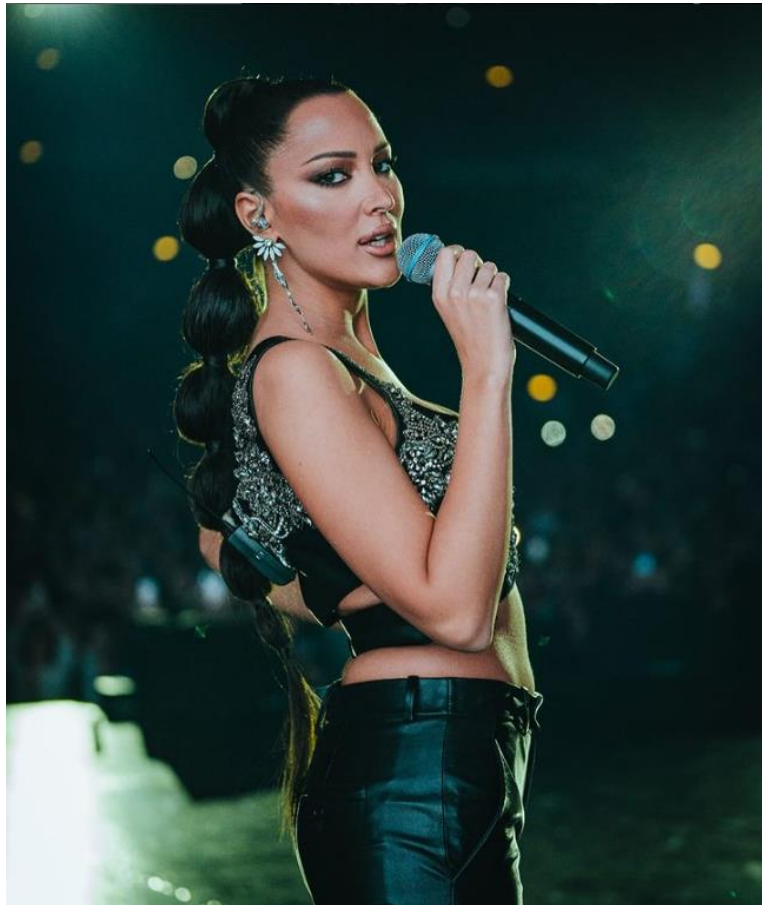
Sadržaj je bio praćen od 19. veljače 2024. do 30. lipnja 2024. godine, iako sadržaj na YouTubeu obuhvaća sadržaj od 2017. godine do 2024. godine, a Instagram objave i najave koncerata objavljujane su 20. veljače 2023. godine. Anketa je imala slučajan uzorak te je sudjelovalo 230 ispitanika u razdoblju od 30. lipnja do 2. srpnja 2024. godine.

Sadržaj dostupan na : <https://www.youtube.com/channel/UC4qPZaQnAJmhv50Wcorf8uQ> - YouTube, <https://socialblade.com/youtube/c/aleksandraprijovicofficial> YouTube analitike, <https://www.instagram.com/aleksandraprijovic/> Instagram, <https://socialblade.com/instagram/user/aleksandraprijovic> Instagram analitike.

3.3. Aleksandra Prijović

3.3.1. Biografija

Aleksandra Prijović rođena je 22. rujna 1995. godine u Somboru, Republici Srbiji. Bez obzira na to što nema ni trideset godina, za rukom su joj pošli fenomenalni glazbeni uspjesi na regionalnoj razini. Budući da su joj se roditelji razveli dok je imala samo tri godine, živjela je u Belom Manastiru, u Hrvatskoj, s majkom Borkom Mihajlović, koja je također pjevačica. Odlazila je i u Srbiju, točnije Bačku Palanku kako bi posjetila obitelj s očeve strane. S obzirom na to da joj je majka bila pjevačica, Aleksandra se rano zaljubljuje u glazbu. (Kudavečeras.rs, n.d., URL:

Slika 1. Aleksandra Prijović na koncertu, izvor; Instagram, URL: <https://www.instagram.com/p/C01JVUQoGme/> (preuzeto 30. 6. 2024.)

(<https://www.kudaveceras.rs/bendovi/aleksandra-prijovic>, posjećeno 28. lipnja 2024.)

U ranim je adolescentskim godinama počela izvoditi narodnu i zabavnu glazbu te nastupati kako bi skupila novac da bi pomogla svojoj obitelji. Prema intervjuu koji je Aleksandrina majka Borka dala za Story.hr, srednja joj je škola bila prilično problematična, zato što su joj se vršnjaci izrugivali jer je izvodila narodnu glazbu. (Story.hr, 2023. URL:

<https://scena.story.hr/Estrada/a6595/Kako-izgleda-kuca-Aleksandre-Prijovic-u-Belom-Manastiru.html>, posjećeno 28. lipnja 2024.)

Aleksandra se 21. lipnja 2018. godine udala za Filipa Živojinovića, sina poznatog tenisača Slobodana Bobana Živojinovića. Slobodanova supruga, odnosno Filipova pomajka je Fahreta Živojinović, poznatija kao Lepa Brena. Filipovo i Aleksandrino vjenčanje privuklo je mnogo

medijske pažnje s obzirom na to da su se u Beogradu te noći skupila najpoznatija lica estrade kako bi proslavila njihovu ljubav. Nakon godinu dana dobili su sina Aleksandra, 6. ožujka 2019. godine. (Kudavečeras.rs, n.d., URL: <https://www.kudaveceras.rs/bendovi/aleksandra-prijovic>, posjećeno 28. lipnja 2024.)

3.3.2. Karijera

Aleksandra se od ranih godina bavila glazbom. Svoje je glazbeno umijeće brusila na školskim priredbama u djetinjstvu. Svoju je popularnost stekla natjecajući se u glazbenom show programu „Zvezde Granda“, Grand produkcije. Natjecala se u sedmoj sezoni ovog formata koja se emitirala s 2012. na 2013. godinu, u kojoj je pobjedu odnio bosansko-hercegovački pjevač, Amar 'Gile' Jašarspahić. Aleksandra je osvojila visoko četvrto mjesto te je iste godine objavila pjesmu za Grand produkciju „Još večeras plakaću za tobom” i duet s pobjednikom „Ma pusti ponos“. Regionalnu je publiku počela osvajati singlovima poput „Šta bi“, „Senke“ i „Totalna anestezija“ koji broje višemilijunske preglede na streaming platformama. Od 2017. godine do 2023. godine objavila je tri albuma. (Kudavečeras.rs, n.d., URL: <https://www.kudaveceras.rs/bendovi/aleksandra-prijovic>, posjećeno 28. lipnja 2024.) Tablica 1. prikazuje cjelovitu diskografiju, podatci su preuzeti s web stranice Discogs, dostupne na linku <https://www.discogs.com/artist/3364692-Aleksandra-Prijovi%C4%87>.

Tablica 1. Diskografija Aleksandre Prijović, preuzeto s Discogs, URL : <https://www.discogs.com/artist/3364692-Aleksandra-Prijovi%C4%87> (preuzeto 30. 6. 2024.) – izrada autora

Ime pjesme	Album	Godina	Produkcija
Testament	Testament	2017.	Grand Production
Telo	Testament	2017.	Grand Production
Sledeća	Testament	2017.	Grand Production
Klizav pod	Testament	2017.	Grand Production
Separe	Testament	2017.	Grand Production
Mesto zločina	Testament	2017.	Grand Production
Voljena greško	Testament	2017.	Grand Production

Litra vina litar krvi	Testament	2017.	Grand Production
Senke	Testament	2017.	Grand Production
Totalna anestezija	Testament	2017.	Grand Production
Za nas kasno je	Testament	2017.	Grand Production
Zvuk tišine	Zvuk tišine	2022.	A Music
Sabotiram	Zvuk tišine	2022.	A Music
Ja sam odlično	Zvuk tišine	2022.	A Music
Ogavno	Zvuk tišine	2022.	A Music
Javno mesto	Zvuk tišine	2022.	A Music
Marš	Zvuk tišine	2022.	A Music
Svetlo	Zvuk tišine	2022.	A Music
Duguješ mi dva života	Zvuk tišine	2022.	A Music
Neponovljivo	Zvuk tišine	2022.	A Music
Dođi sebi	Zvuk tišine	2022.	A Music
Legitimno	Zvuk tišine	2022.	A Music
Bogata sirotinja	Zvuk tišine	2022.	A Music
Sačuvaj tajnu	Zvuk tišine	2022.	A Music
Devet života	Devet života	2023.	A Music
Dam dam dam	Devet života	2023.	A Music
Placebo	Devet života	2023.	A Music
Psiho	Devet života	2023.	A Music
Kuća strave	Devet života	2023.	A Music
Prvi si počeo	Devet života	2023.	A Music
Ludnica	Devet života	2023.	A Music
Zver	Devet života	2023.	A Music
Sve po starom	Devet života	2023.	A Music

Poznata je po specifičnom glazbenom stilu u kojemu miješa elemente turbofolka, popa i narodne glazbe. Zahvaljujući tome, u rujnu 2023. godine započela je regionalnu turneju „Od istoka do zapada“ koja je obuhvatila čak 51 koncert u 24 grada. U tablici 2. prikazan je popis gradova i datuma uključenih u turneju. Podatci su preuzeti analizom objava na službenom Instagram profilu Aleksandre Prijović, dostupnog na linku <https://www.instagram.com/aleksandraprijovic/>.

Tablica 2. Popis gradova, datuma koncerta i datuma objave turneje „Od istoka do zapada“, preuzeto s Instagrama, URL : <https://www.instagram.com/aleksandraprijovic/> (preuzeto 30. 6. 2024.) – izrada autora

Grad i dvorana	Datum objave	Datum koncerta
Beograd – Štark Arena	20. 2. 2023.	29. 9. 2023.
Beograd – Štark Arena	03. 7. 2023.	30. 9. 2023.
Beograd – Štark Arena	17. 8. 2023.	01. 10. 2024.
Sarajevo – Zetra	11. 5. 2023.	28. 10. 2023.
Sarajevo - Zetra	04. 10. 2023.	29. 10. 2023.
Sarajevo – Zetra	12. 10. 2023.	30. 10. 2023.
Zagreb – Arena Zagreb	16. 5. 2023.	01. 12. 2023.
Zagreb – Arena Zagreb	27. 7. 2023.	02. 12. 2023.
Zagreb – Arena Zagreb	02. 10. 2023.	03. 12. 2023.
Zagreb – Arena Zagreb	04. 10. 2023.	04. 12. 2023.
Zagreb – Arena Zagreb	10. 10. 2023.	06. 12. 2023.
Tuzla – Mejdan	13. 9. 2023.	22. 12. 2023.
Tuzla – Mejdan	31. 10. 2023.	23. 12. 2023.
Niš – Sportski Centar Čair	02. 10. 2023.	10. 11. 2023.
Niš – Sportski Centar Čair	03. 10. 2023.	11. 11. 2023.
Niš – Sportski Centar Čair	05. 10. 2023.	12. 11. 2023.
Zenica – Arena Zenica	20. 11. 2023.	12. 4. 2024.
Osijek – Gradski vrt Osijek	29. 12. 2023.	13. 2. 2024
Osijek – Gradski vrt Osijek	29. 12. 2023.	14. 2. 2024.
Osijek – Gradski vrt Osijek	30. 12. 2023.	15. 2. 2024.
Osijek – Gradski vrt Osijek	25. 1. 2024.	17. 2. 2024.
Osijek – Gradski vrt Osijek	29. 1. 2024	18. 2. 2024.
Kragujevac – Hala Jezero	18. 1. 2024.	20. 3. 2024.
Novi Sad – Hala Spens	23. 1. 2024.	05. 4. 2024.
Novi Sad – Hala Spens	24. 1. 2024.	06. 4. 2024.

Novi Sad – Hala Spens	26. 1. 2024.	07. 4. 2024.
Vršac – Centar Millennium	02. 2. 2024.	26. 3. 2024.
Varaždin – Arena Varaždin	19. 2. 2024.	26. 4. 2024.
Varaždin – Arena Varaždin	20. 2. 2024.	27. 4. 2024.
Varaždin – Arena Varaždin	06. 3. 2024.	28. 4. 2024.
Rijeka – Dvorana Zamet	Sve rasprodano prije objave.	14. 4. 2024.
Rijeka – Dvorana Zamet	19. 2. 2024.	15. 4. 2024.
Rijeka – Dvorana Zamet	20. 2. 2024.	16. 4. 2024.
Banja Luka – Dvorana Borik	21. 2. 2024.	28. 3. 2024.
Banja Luka – Dvorana Borik	22. 2. 2024.	29. 3. 2024.
Banja Luka – Dvorana Borik	22. 2. 2024.	31. 3. 2024.
Zadar – Dvorana Krešimir Ćosić	29. 2. 2024.	07. 6. 2024.
Podgorica – Sportski centar Morača	23. 2. 2024.	19. 4. 2024.
Podgorica – Sportski centar Morača	13. 3. 2024.	20. 4. 2024.
Ljubljana – Arena Stožice	13. 3. 2024.	10. 5. 2024.
Zürich – Stadthalle Dietikon	15. 3. 2024.	13. 9. 2024.
Zürich – Stadthalle Dietikon	19. 3. 2024.	14. 9. 2024.
Frankfurt - Jahrhunderthalle	24. 2. 2024.	07. 9. 2024.
München – Zenith – Die Kulturhalle	25. 4. 2024.	28. 9. 2024.
Ohrid – Stadion Biljanini izvori	24. 5. 2024.	01. 8. 2024.
Brčko – Muzička Arena	27. 5. 2024.	19. 7. 2024.
Beč – Hallmann Dome	03. 6. 2024.	04. 10. 2024.
Beč – Hallmann Dome	06. 6. 2024.	05. 10. 2024.
Beč – Hallmann Dome	12. 6. 2024.	06. 10. 2024.
Doboj – Rukometni stadion	04. 6. 2024.	08. 8. 2024.
Trebinje – Grad Sunca	11. 6. 2024.	17. 8. 2024.

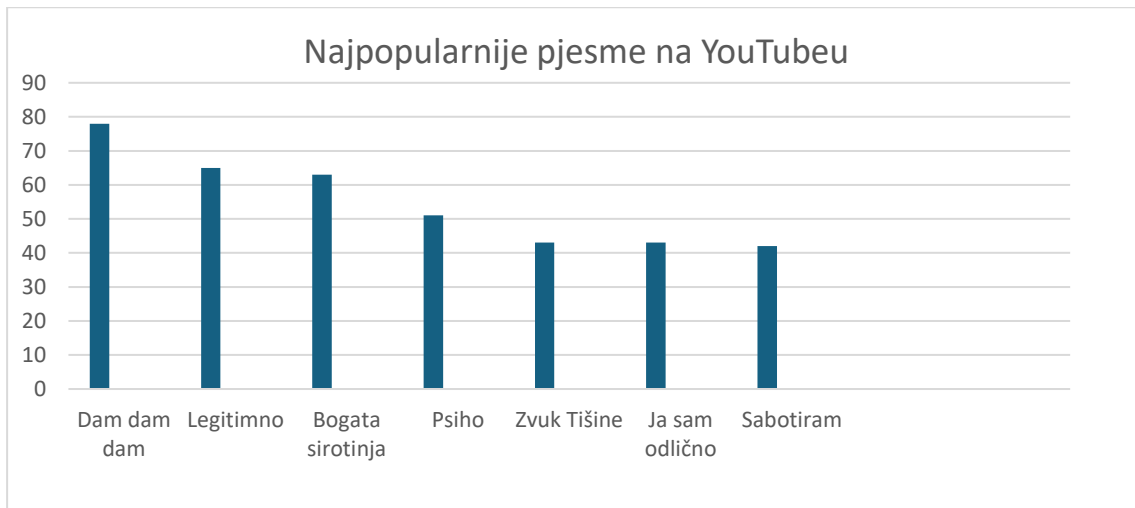
4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

4.1.1. Analiza pregleda na streaming platformama

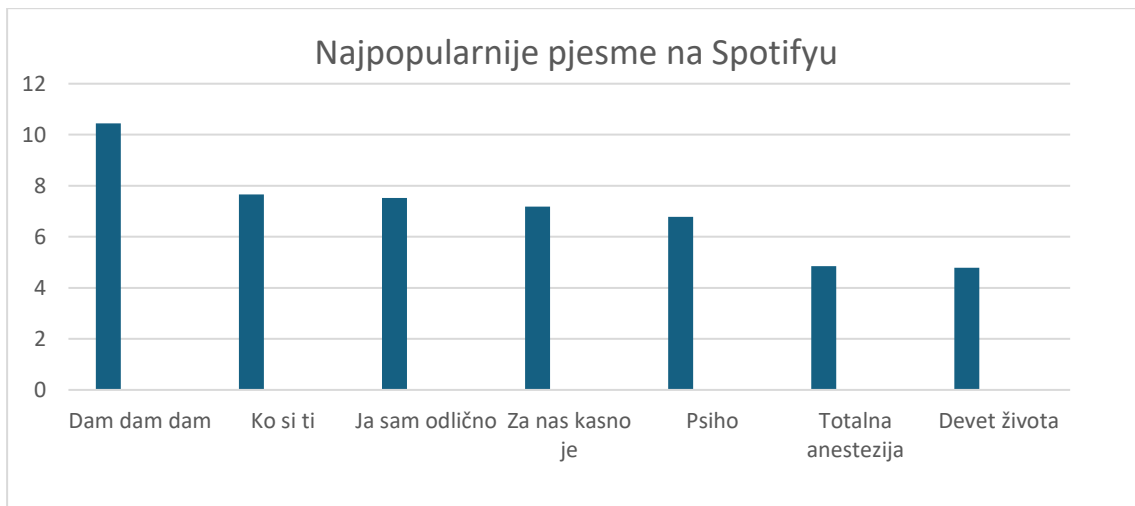
Analizom pjesama Aleksandre Prijović putem streaming platformi YouTube i Spotify utvrdit će se najpopularnije pjesme te biti grafički prikazane. Graf 1. prikazuje najpopularnije pjesme na YouTubeu, dostupno na <https://www.youtube.com/@AleksandraPrijovicOfficial/featured>.

Brojke su iskazane u milijunima pregleda. Najpopularnija je pjesma „Dam dam dam“ koja broji 78 milijuna pregleda, slijedi je „Legitimno“ sa 65 milijuna, potom „Bogata sirotinja“ sa 63 milijuna, „Psiho“ s 51 milijunom, „Zvuk tišine“ s 43 milijuna, „Ja sam odlično“ s 43 milijuna i „Sabotiram“ s 42 milijuna pregleda.

Graf 1. Najpopularnije pjesme na službenom YouTube profilu Aleksandre Prijović, URL: <https://www.youtube.com/@AleksandraPrijovicOfficial/featured> (preuzeto 30. 6. 2024.) – izrada autora

Graf 2. Najpopularnije pjesme na službenom Spotify profilu Aleksandre Prijović, URL: <https://open.spotify.com/artist/4yvRXgtIPiDMzH3wb1JPh7> (preuzeto 30. 6. 2024.) – izrada autora

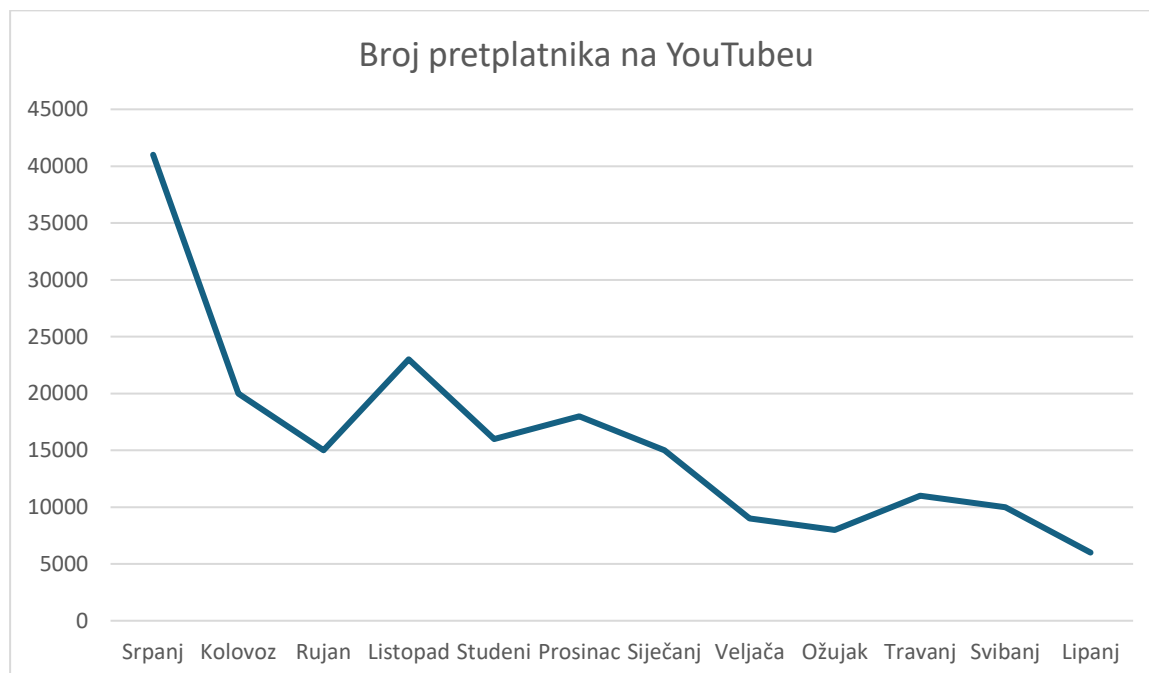
Graf 2. prikazuje najpopularnije pjesme na Spotifyu, dostupno na <https://www.youtube.com/@AleksandraPrijovicOfficial/featured>. Brojke su iskazane u

milijunima pregleda. Najpopularnija je pjesma također „Dam dam dam“ s 10,4 milijuna pregleda, zatim duet sa Sašom Matićem „Ko si ti“ sa 7,66 milijuna, pjesma „Ja sam odlično“ sa 7,52 milijuna, „Za nas kasno je“ 7,18 milijuna, „Psiho“ sa 6,78 milijuna, „Totalna anestezija“ s 4,85 milijuna i „Devet života“ s 4,79 milijuna pregleda.

4.1.2. Analiza pratitelja na društvenim mrežama

Napravljena je analiza pratitelja na Instagramu i pretplatnika na YouTubeu. Analiza je napravljena putem web stranice Social blade, u razdoblju od kraja lipnja 2023. do kraja lipnja 2024. godine. Graf 3. prikazuje analizu YouTube pretplatnika, na dan 30. lipnja 2024. dostupne na <https://socialblade.com/youtube/c/aleksandraprijovicofficial> (posjećeno 30. 6. 2024.) Iz analize se može zaključiti da je Aleksandrin kanal privukao najveći broj pretplatnika objavljivanjem novog albuma što je bilo krajem lipnja 2023. godine kada se bilježi i najveći porast pretplatnika. Potom, sljedeći je uspon nakon beogradskog koncerta od čak deset tisuća pretplatnika više u samo mjesec dana. Na dan posjeta (30. 6. 2024.) kanal broji 418 tisuća pretplatnika i 838,55,087 milijuna pregleda.

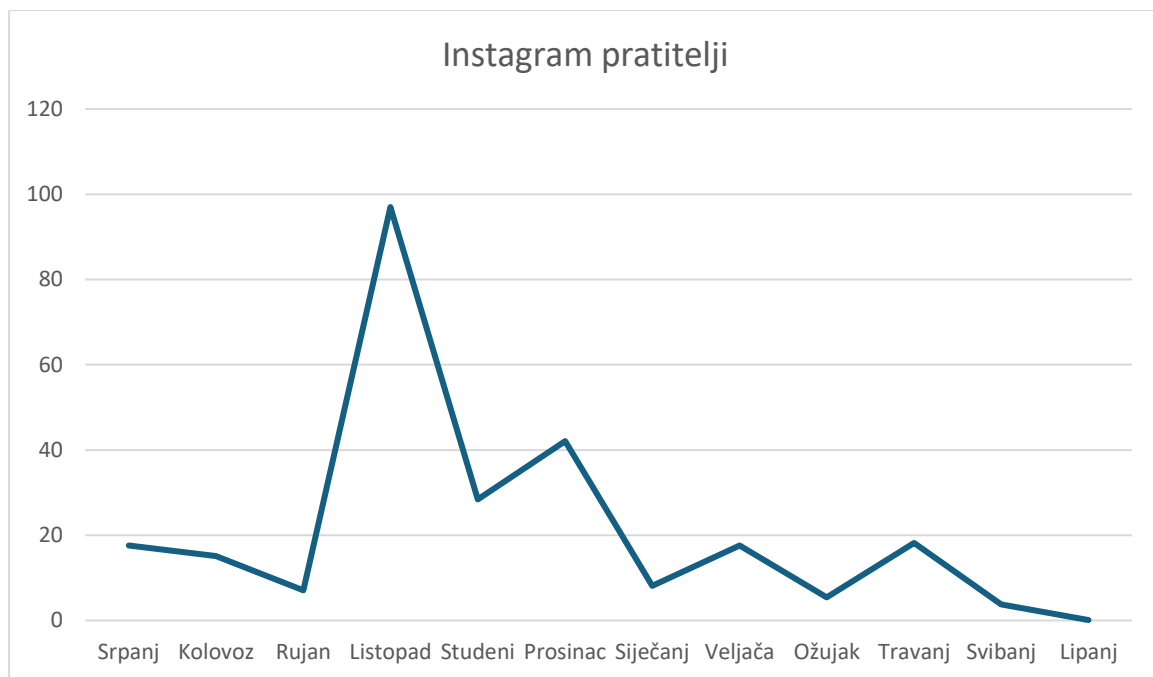
Graf 3. Pretplatnici YouTube kanala Aleksandre Prijović, URL: <https://socialblade.com/youtube/c/aleksandraprijovicofficial> (preuzeto 30. 6. 2024.) – izrada autora

Napravljena je analiza Instagram pratitelja u razdoblju od kraja lipnja 2023. godine do kraja lipnja 2024. godine pomoću web stranice Social blade, dostupno na

<https://socialblade.com/instagram/user/aleksandra%20prijovic>. Brojke su iskazane u tisućama. U srpnju je dobila 17 tisuća novih pratitelja, u kolovozu 15 tisuća, u rujnu samo 7, u listopadu 97 tisuća, u studenom 28 tisuća, u prosincu 42 tisuće, siječanj joj je donio 8 tisuća, veljača 17 tisuća, ožujak 5, travanj 17, svibanj skoro 4 tisuće novih pratitelja, dok je u lipnju 2024. godine imala svega stotinu novih pratitelja u mjesecu. Iz ovog se grafa može vidjeti da je baza pratitelja rasla u srpnju prošle godine, neposredno nakon što je objavljen Aleksandrin album „Devet života“. Broj pratitelja drastično je porastao, za čak 97 tisuća, u listopadu nakon beogradskog koncerta. Upola toliko pratitelja Aleksandra je dobila nakon zagrebačkog koncerta što je otprilike 42 tisuće pratitelja. Nakon toga Prijović je pratitelje dobivala na mjesečnoj razini u tisućama sve do lipnja 2024. kada je dobila svega stotinu novih pratitelja. Na dan pravljenja analize (30. 6. 2024.) Aleksandra ima 157 objava i 888 tisuća pratitelja.

Graf 4. Pratitelji na Instagramu Aleksandre Prijović, URL: <https://socialblade.com/instagram/user/aleksandra%20prijovic> (preuzeto 30. 6. 2024.) – izrada autora

Zaključuje se da do pada broja novonastalih pretplatnika i pratitelja dolazi zbog manje pojavnosti u medijima. Aleksandra Prijović je tada i dalje na svojoj prvoj regionalnoj turneji koja rasprodaje karte od Ohrida do Frankfurta, no zbog rjeđeg medijskog pojavljivanja i gostovanja, ljudi manje govore o njoj i ne spominju je kao prije.

4.2. Utjecaj na publiku i kulturni kontekst

Analizom objavljene diskografije, koncertnih datuma i koncertnih objava, pratitelja na Instagramu i broj pretplatnika na YouTubeu dolazi se do sljedećeg zaključka. Aleksandra Prijović najveći je broj publike animirala objavom albuma „Devet života“ u lipnju 2023. godine. Nakon objave albuma, broj pratitelja i pretplatnika astronomski skače. Budući da su prvi koncerti (Beograd, Sarajevo i Zagreb) objavljeni prije objave albuma, karte su se za prve koncerte malo sporije prodavale. Nakon rasprodane druge beogradske Arene, rasprodaje se i druga zagrebačka te se objavljuju i treći koncerti u oba grada. Kako su koncerti u Beogradu održani u rujnu, stvoreno je mnogo pompe putem društvenih mreža i regionalnih medija što je dovelo do pet rasprodanih zagrebačkih Arena što nikome do tada nije pošlo za rukom. U tom je trenutku krenula *Prijomanija*.

Pojavljivala se svuda od radijskih stanica, naslovnica dnevnih novina pa sve do dnevnika. Sva je medijska pažnja uz fenomenalne isječke s društvenih mreža rezultirala time da su se tisuće karata za ostatak turneje rasprodale u rekordnom roku i uvijek se tražilo mjesto više. O Aleksandri su razgovarali studenti na fakultetu, umirovljenici na tržnicama, radnici na pauzama... svi su se bavili likom i djelom Aleksandre Prijović. Novinari su istraživali tko je, odakle je, koji automobil vozi, kako joj izgleda kuća iz djetinjstva ili pak koliko vrijedi kuća u kojoj danas živi. Nije se mogao otvoriti ni jedan medijski portal, a da se tamo ne nađe barem jedan članak o Aleksandri. Iako su komentari većinom bili negativni, uz čak blago gađenje prema turbofolku, Prijović se njima nije bavila već je punila arene i dvorane diljem regije.

Slika 2. Naslov o Aleksandri Prijović u Večernjem listu, izvor: Večernji list, URL: <https://www.vecernji.hr/showbiz/tko-je-aleksandra-prijovic-zivjela-je-u-hrvatskoj-u-djetinjstvu-a-sada-puni-zagrebacku-arenu-1727874> (preuzeto 30. 6. 2024.)

CASE STUDY

Aleksandra Prijović – poslovna strategija iza uspjeha

MAJA TRSTENJAK

Aleksandra Prijović u Areni Zagreb /Sanjin Strukic/PIXSELL

ALEKSANDRA PRIJOVIĆ

ARENA ZAGREB

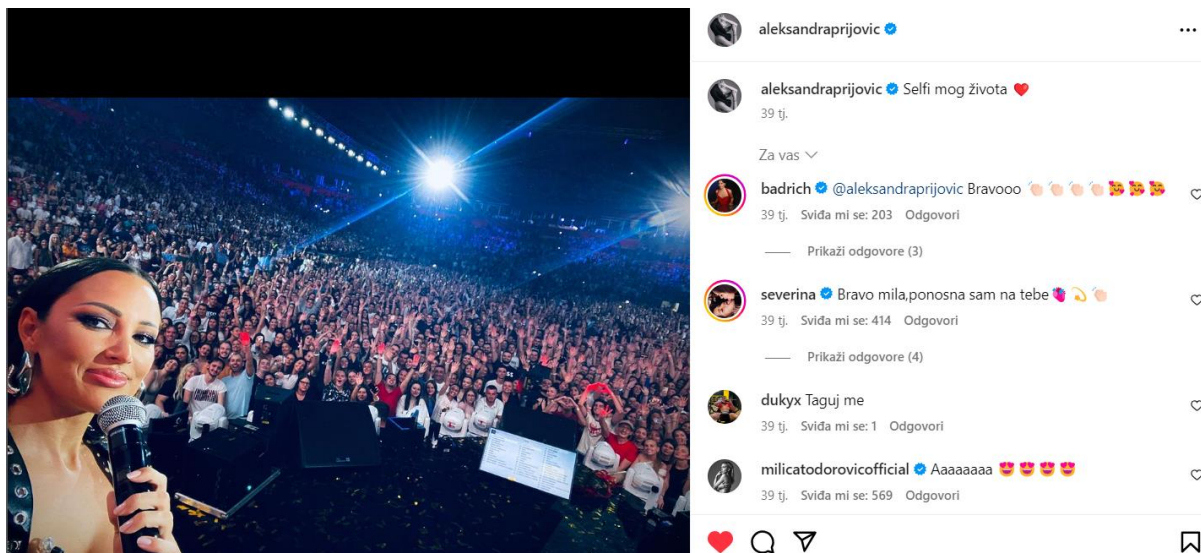
ANJA

Pet arena Aleksandre Prijović u posljednjih je nekoliko mjeseci jedna od najaktualnijih i najdiskutiranih tema svih regionalnih medija i društvenih mreža

Slika 3. Naslov o Aleksandri Prijović na portalu Glazba.hr, izvor: Glazba.hr , URL: <https://glazba.hr/citaj/digitalbiz/aleksandra-prijovic-arena-zagreb-2023-poslovni-uspjeh/> (preuzeto 30. 6. 2024.)

Slika 4. Naslov o Aleksandri Prijović na portalu Osijek Express, izvor: Osijek Express, URL: https://www.osijekexpress.com/2024/02/14/aleksandra-prijovic-spavala-u-rodnoj-kuci-nitko-mi-nije-vjerovao-da-cu-jednog-dana-imati-koncerte/#google_vignette (preuzeto 30. 6. 2024.)

Slika 5. *Selfie* Aleksandre Prijović s publikom, s koncerta u beogradskoj Areni, izvor: Instagram @aleksandraprijovic, URL: <https://www.instagram.com/p/Cx1I7xSI7gP/> (preuzeto 30. 6. 2024.)

Također, pažnju je privukla i gostima na svojim koncertima. Neka od najvećih imena današnje glazbene scene gostovali su joj na koncertima od Beograda do Zadra, a to su: Saša Matić, Jelena Rozga, Lepa Brena, Milica Todorović, Nataša Bekvalac, Rada Manojlović, Voyage, Nucci, Ana Bekuta, Aco Pejović, Sale Tropiko i mnogi drugi. Svatko joj se od kolega zahvalio, prvenstveno na tome što je odlučila s njima podijeliti dio svoje sreće i uspjeha o kojima svaki glazbenik samo sanja.

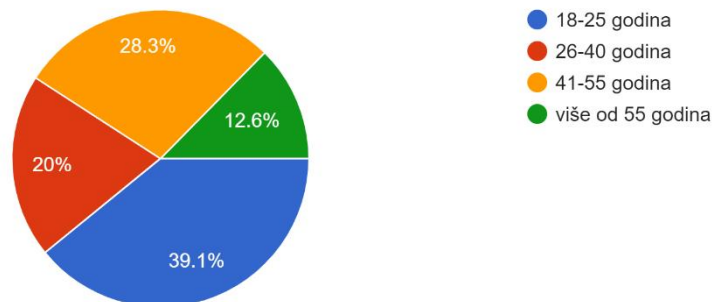
5. OBRADA PODATAKA I RASPRAVA

5.1. Obrada podataka anketnog istraživanja

U prethodnim su poglavljima teorijski objašnjeni nastanak i evolucija turbofolka, lik, djelo i karijera Aleksandre Prijović, njezina diskografija i regionalna turneja „Od istoka do zapada“. Postavljene su četiri hipoteze kako bi se provelo istraživanje o reakciji na turbofolk i Aleksandru Prijović. Prva hipoteza govori da postoji generacijska razlika u percepciji i prihvaćanju turbofolka, pri čemu mlađe generacije pokazuju veću sklonost prema ovom žanru u usporedbi sa starijim generacijama. Druga hipoteza govori da publika turbofolk sluša više radi tekstova i glazbe nego izvođača. Treća hipoteza govori da publika u Republici Hrvatskoj ima pozitivnu reakciju na glazbu Aleksandre Prijović, što doprinosi popularnosti turbofolka u regiji. Četvrta hipoteza govori da prisutnost i promocija u medijima značajno utječu na popularnost Aleksandre Prijović i turbofolka u Republici Hrvatskoj. Kako bi se hipoteze dokazale proveden je upitnik putem Google Forms, a u ispitivanju je sudjelovalo 230 ispitanika. (dostupno na https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdta5VN7VHXGP295pY/edit?pli=1#responses)

Graf 5. prikazuje dobne skupine ispitanika, URL: https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdta5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

Dobna skupina
230 responses

Graf 5. prikazuje raspodjelu ispitanika u dobne skupine. Od 230 ispitanika 90 ispitanika (39, 1 %) ubrajaju se u dobnu skupinu od 18 do 25 godina, 46 ispitanika (20 %) u dobnu skupinu od 26 do 40 godina, 65 ispitanika (28,3 %) je u dobroj skupini od 41 do 55 godina i 29 (12,6 %) ispitanika ubraja se u dobnu skupinu stariju od 55 godina.

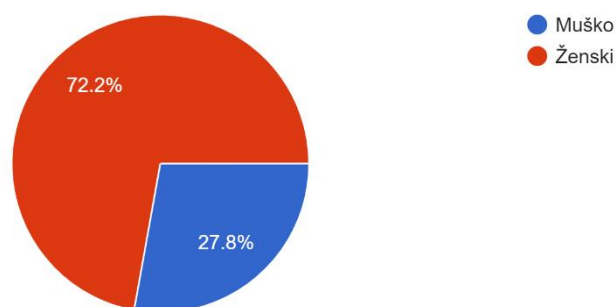
Na grafu 6. prikazana je raspodjela ispitanika na spol. 72, 2 %, odnosno 166 ispitanika je ženskog spola, dok je 27,8 % ili 64 ispitanika muškog spola.

Graf 6. prikazuje spol ispitanika, URL:

https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdta5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

Kojeg ste spola?

230 responses

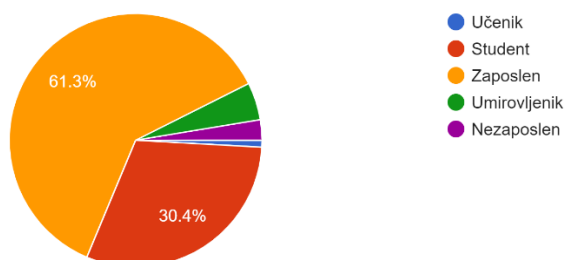
Graf 7. prikazuje zanimanje, a slika 8. stupanj obrazovanja. 141 ispitanik (61,3 %) je zaposlen, 70 ispitanika (30,4 %) su studenti, 11 ispitanika (4,8 %) su umirovljenici, šestero (2,6 %) ih je nezaposleno, dok su dva ispitanika (0,9 %) učenici.

Graf 7. prikazuje zanimanje ispitanika, URL:

https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdta5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

Zanimanje

230 responses

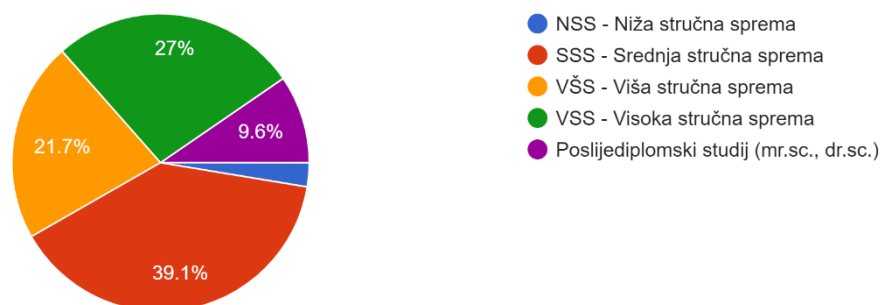
Na grafu 8. vidljivo je da najveći dio ispitanika, njih 90 (39,1 %) ima SSS, 62 ispitanika (27 %) ima VSS, 50 ispitanika (21,7 %) ima VŠS, 22 ispitanika (9,6 %) završilo je poslijediplomske studije, dok 6 ispitanika (2,6 %) ima NSS.

Graf 8. prikazuje stupanj obrazovanja ispitanika, URL:

https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdta5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

Stupanj obrazovanja

230 responses

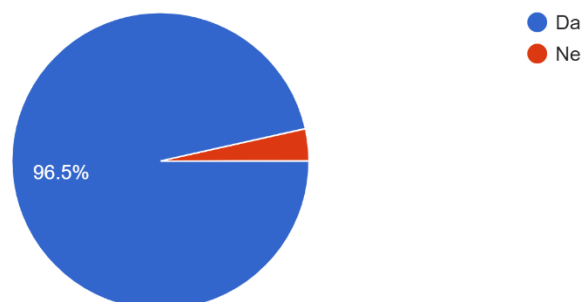

Graf 9. prikazuje aktivno slušanje glazbe ispitanika, URL:

https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdta5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

Slušate li aktivno glazbu?

228 responses

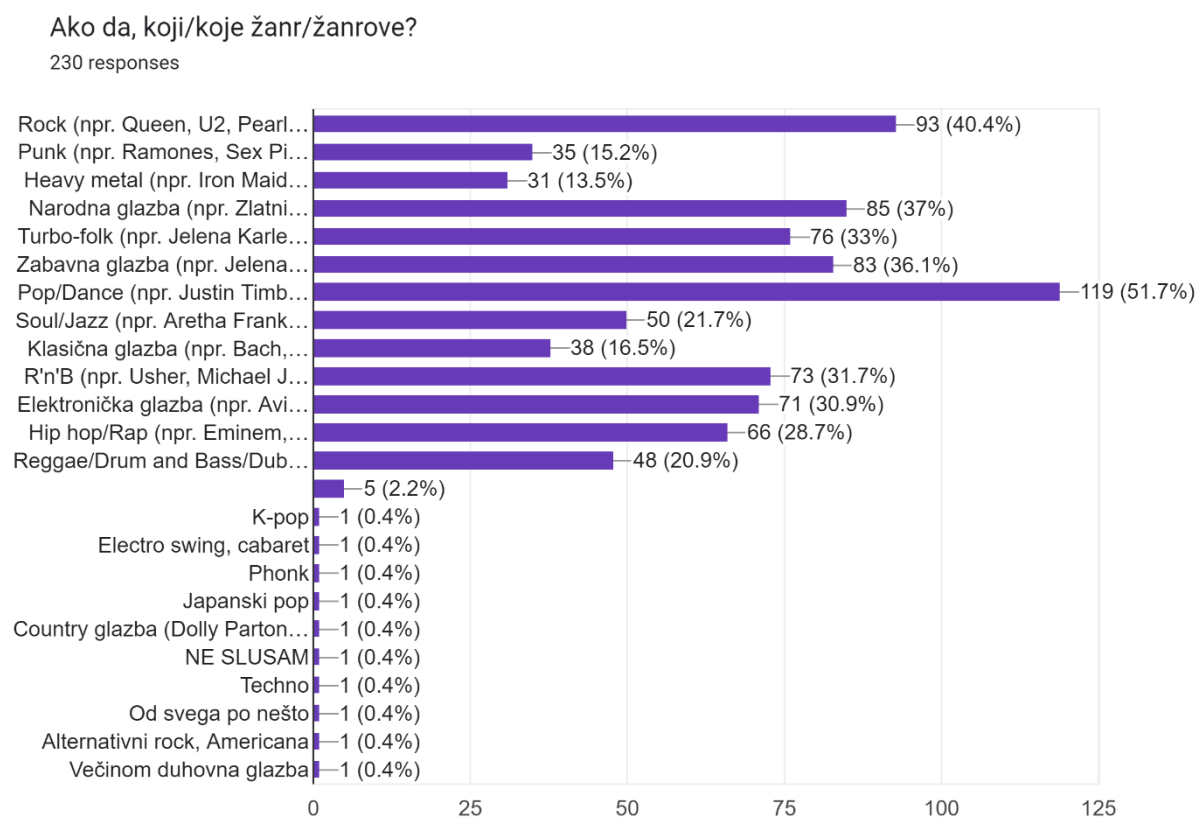

Na pitanje slušaju li aktivno glazbu 8 ispitanika (3,5 %) odgovorilo je s ne, dok je 222 ispitanika (96,5 %) navelo s da. Sljedeće pitanje fokusiralo se na preferencijalni žanr ispitanika. Odgovor je mogao biti i s više žanrova. Graf 10. prikazuje koji su žanrovi zastupljeni kod ispitanika. Daleko se najviše isticao *pop/dance* – 119 ispitanika (51,7 %), *rock* 93 ispitanika (40,4 %),

zatim narodna glazba 85 ispitanika (37 %), zabavna glazba sa 83 ispitanika (36,1 %) i turbofolk sa 76 ispitanika (33 %). Malo manje glasova dobili su *R'n'B* sa 73 ispitanika (31,7 %), elektronička glazba sa 71 (30,9 %) i *hip hop* sa 66 ispitanika (28,7 %). Potom je 50 ispitanika (21,7 %) glasalo za *soul/jazz* glazbu, 48 (20,9 %) ispitanika za *reggae*, 38 ispitanika (16,5 %) za klasičnu glazbu, 35 ispitanika (15,2 %) za *punk* glazbu i 31 (13,5 %) ispitanik za *heavy metal*. S jednim glasom (0,4 %) bili su *Cabaret*, *electro swing*, japanski pop, *country* glazba, *alternativni rock*, *k-pop* i duhovna glazba.

Graf 10. prikazuje preferabilne glazbene žanrove ispitanika, URL:

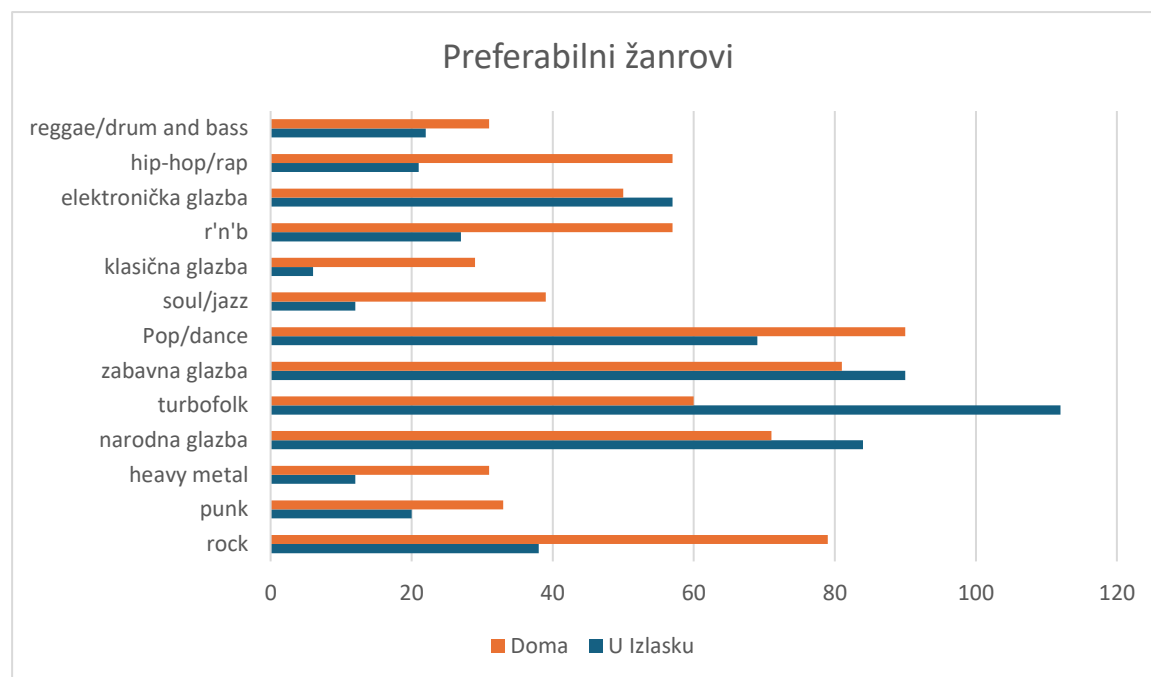
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

Graf 11. prikazuje usporedbu što ispitanici najčešće slušaju u izlasku i što najčešće slušaju u svojim domovima. *Rock* sluša 38 ispitanika (16,5 %) u izlasku, dok ih 79 (34, 3 %) sluša kod kuće. *Punk* 20 ispitanika (8,7 %) sluša u izlasku, a 33 (14, 3 %) ispitanika doma. *Heavy metal* je poželjna glazba za izlazak za 12 ispitanika (5,2 %), dok će ju 31 ispitanik (13,5 %) uključiti i u svome domu. Narodnu glazbu u izlasku sluša 84 ispitanika (36,5 %), a doma je uključiti 71

ispitanik (30,9 %). Turbofolk u izlasku sluša 112 ispitanika (48,7 %) dok je doma uključiti 60 ispitanika (26,1 %). Zabavnu glazbu u izlasku sluša 94 ispitanika (40,9 %), a doma je uključiti 81 ispitanik (31,5 %). *Pop/dance* glazbu u izlasku sluša 69 ispitanika (30 %), dok je doma uključiti 90 ispitanika (39,1 %). *Soul/jazz* u izlasku sluša 12 ispitanika (5,2 %), dok je kod kuće sluša 39 ispitanika (17 %). Klasičnu glazbu u izlasku sluša 6 ispitanika (2,6 %), a doma 29 ispitanika (12,6 %). *R'n'B* u izlasku sluša 27 ispitanika (11,7 %), a doma 57 ispitanika (24,8 %). Elektroničku glazbu sluša 57 ispitanika (24,8 %) u izlasku, a doma je sluša 50 ispitanika (21,7 %). *Hip-hop/rap* su u izlasku zastupljeni kod 21 ispitanika (9,1 %), a doma kod 57 ispitanika (24,8 %). *Reggae* u izlasku sluša 22 ispitanika (9,6 %), dok ih doma sluša 31 ispitanik (13,5 %). Iz grafa 11 da se zaključiti da su najveće razlike u slušanju glazbe u izlasku i doma u tome što se turbofolk sluša mnogo više i češće u izlascima nego u svome domu, dok se *hip-hop/rap* i *rock* slušaju mnogo više u udobnosti svoga doma nego u izlascima.

Graf 11. prikazuje preferabilne glazbene žanrove ispitanika u izlasku i doma, URL: https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjda5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

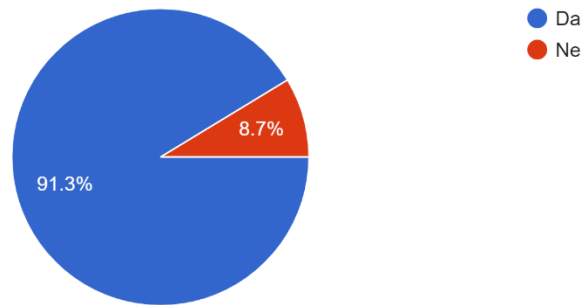

Graf 12. provjerava koliko je ispitanika upoznato s turbofolkom kao glazbenim žanrom. 210 ispitanika (91,3 %) je izjavilo da je upoznato, dok 20 ispitanika (8,7 %) nije upoznato sa žanrom turbofolka.

Graf 12. prikazuje jesu li ispitanici upoznati s turbofolkom kao glazbenim žanrom, URL: https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

Jeste li upoznati s turbofolkom kao glazbenim žanrom?

230 responses

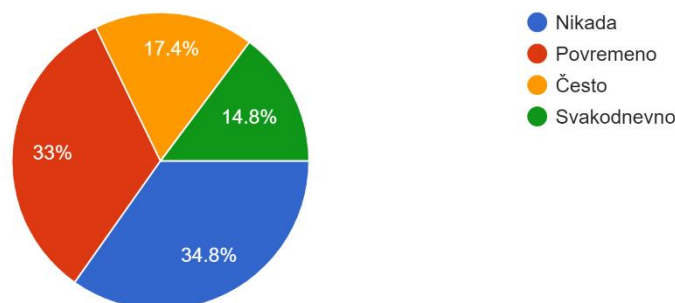

Graf 13. provjerava koliko često ispitanici slušaju turbofolk. 80 ispitanika (34,8 %) reklo je nikada, 76 ispitanika (33 %) izjavilo je da sluša povremeno, 40 ispitanika (17,4 %) je reklo često, a 34 ispitanika (14,8 %) je reklo da svakodnevno sluša turbofolk.

Graf 13. prikazuje koliko često ispitanici slušaju turbofolk, URL: https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

Koliko često slušate turbofolk glazbu?

230 responses

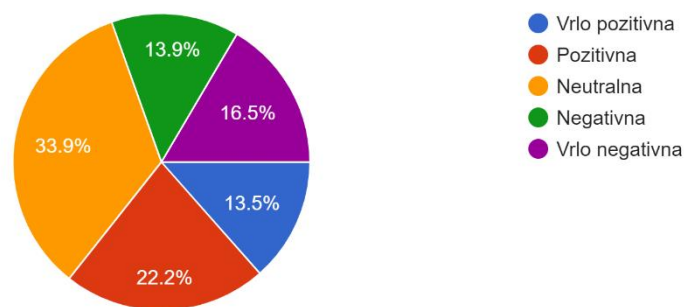

Graf 14. prikazuje reakciju ispitanika o turbofolku. 31 ispitanik (13 %) ima vrlo pozitivnu reakciju, 51 ispitanik (22,2 %) ima pozitivnu reakciju, 78 ispitanika (33,9 %) ima neutralnu reakciju, 32 ispitanika (13,9 %) negativnu reakciju i 38 (16,5 %) ispitanika ima vrlo negativnu reakciju na turbofolk.

Graf 14. prikazuje reakciju ispitanika na turbofolk, URL: https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdtA5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

Kako biste opisali svoju reakciju na turbofolk glazbu?

230 responses

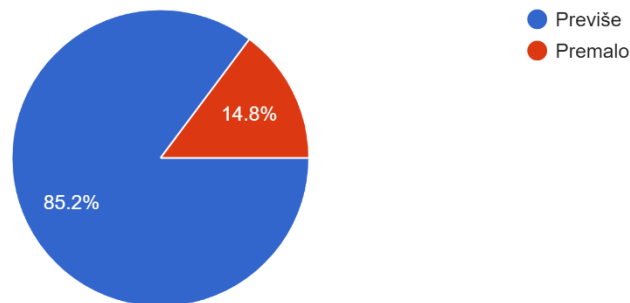

Graf 15. bavio se pitanjem količine narodnjačkih klubova u okolini ispitanika. 196 ispitanika (85,2 %) se izrazilo da ih ima previše, dok je 34 ispitanika (14,8 %) reklo da ih je premalo.

Graf 15. prikazuje količinu narodnjačkih klubova prema mišljenju ispitanika, URL: https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

Mislite li da u Vašem okruženju (Vaša okolica) ima premalo ili previše narodnjačkih klubova?

230 responses

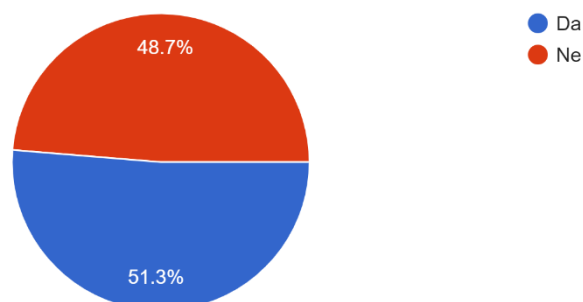

Od 230 ispitanika 118 (51,3 %) je reklo da misli da je takva glazbena kultura novi oblik supkulture poput *punka*, *metala* i slično, dok je 112 ispitanika (48,7 %) reklo da nije.

Graf 16. analizira pitanje postaje li turbofolk supkultura, URL: https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

Mislite li da je takva glazbena kultura jedan novi oblik supkulture poput punka, metala,...?

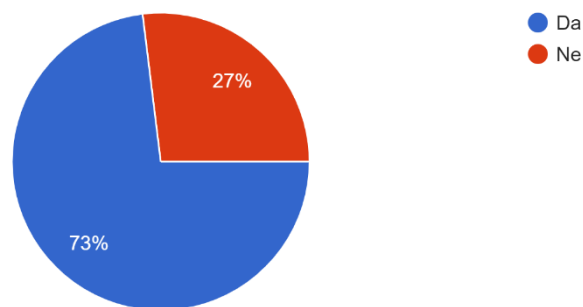
230 responses

Graf 17. fokusirao se na poznavanje Aleksandre Prijović. 168 ispitanika (73 %) je reklo da je upoznato s njezinom glazbom, dok je 62 ispitanika (27 %) reklo da nije upoznato s njezinom glazbom.

Graf 17. Jesu li ispitanici upoznati s glazbom Aleksandre Prijović, URL: https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjda5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

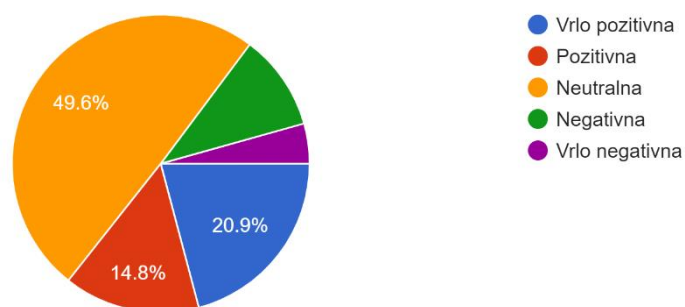
Jeste li upoznati s glazbom Aleksandre Prijović?
230 responses

Graf 18. prikazuje reakciju na glazbu Aleksandre Prijović. 114 ispitanika (49,6 %) ima neutralno mišljenje, 48 ispitanika (20,09 %) ima vrlo pozitivno, 34 ispitanika (14,8 %) pozitivno, 24 ispitanika (10,4 %) negativno i 10 ispitanika (4,3 %) vrlo negativno mišljenje.

Graf 18. Reakcija na glazbu Aleksandre Prijović, URL: https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjda5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

Kako biste opisali svoju reakciju na glazbu Aleksandre Prijović?
230 responses

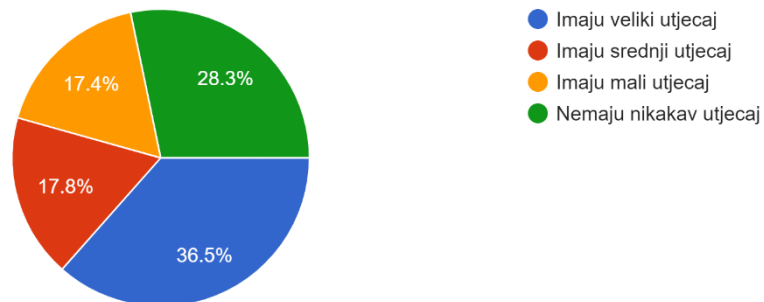
Graf 19. bavio se pitanjem utjecaja društvenih mreža i medija na percepciju turbofolka i Aleksandre Prijović. 84 ispitanika (36,5 %) reklo je da mediji imaju velik utjecaj, 65 ispitanika (28,3 %) da nemaju nikakav utjecaj, 41 ispitanik (17,8 %) da imaju srednji utjecaj i 40 ispitanika (17,4 %) da mediji i društvene mreže imaju mali utjecaj.

Graf 19. Društveni mediji i percepcija Aleksandre Prijović, URL:

https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjda5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

Smatrate li da mediji i društvene mreže utječu na vašu percepciju turbofolka i izvođača poput Aleksandre Prijović?

230 responses

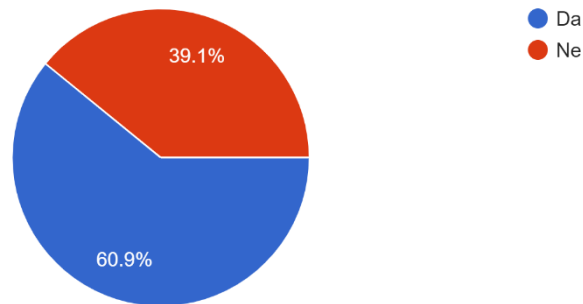
Na pitanje smatraju li da je slušanje turbofolka u Republici Hrvatskoj povezano s određenim kulturnim ili društvenim identitetom 140 ispitanika (60, 9 %) dalo je pozitivan, dok je 90 ispitanika (39, 1 %) dalo negativan odgovor.

Graf 20. Turbofolk i kulturni identitet, URL :

https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdta5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

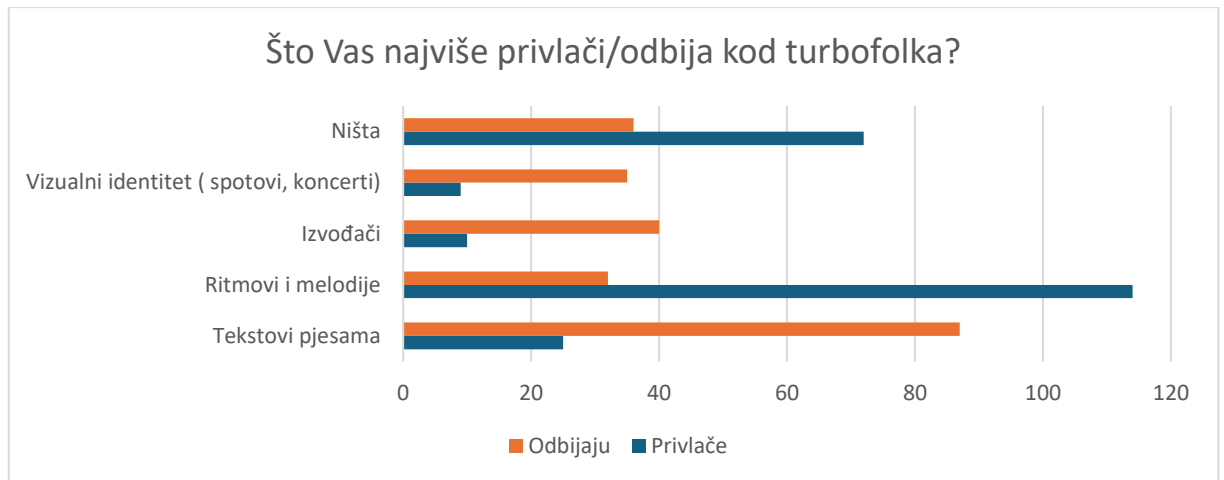
Smatrate li da je slušanje turbofolka u Republici Hrvatskoj povezano s određenim kulturnim ili društvenim identitetom?

230 responses

Graf 21. prikazuje što ispitanike najviše privlači i što ih najviše odbija kod turbofolk glazbe. 25 ispitanika (10,9 %) je reklo da ih najviše privlače tekstovi pjesama, dok 87 ispitanika (37,8 %) tekstovi najviše odbijaju. Ritmovi i melodije su kod 114 ispitanika (49,6 %) najprivlačniji, dok 32 ispitanika (13,9 %) one odbijaju. Izvođači su najprivlačniji za 10 ispitanika (4,3 %), a za 40 ispitanika (17,4 %) oni su ono što ih odbija. Vizualni identitet privlači 9 ispitanika (3,9 %), a odbija 35 ispitanika (15,2 %). 72 ispitanika (31,3 %) je reklo da ih ne privlači ništa, dok je 36 ispitanika (15,7 %) reklo da ih ne odbija ništa.

Graf 21. Što ispitanike najviše privlači/odbija kod turbofolka?, URL: https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjda5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

5.2. Rasprava

Iz ankete se zaključuje da više mlađih ispitanika sluša turbofolk za razliku od starijih ispitanika te da postoji generacijska razlika u percepciji i prihvatanju turbofolka. Generacije su podijeljene na mlađe (rođeni od 1982. do sredine 90-ih 20. stoljeća te rođeni kasnih 90-ih do sredine 2000-ih) i starije (rođeni 1946. do 1960. i oni rođeni od 1961. do 1981. godine) (Barić-Šelmić, 2022: 66-68).

Nadalje, anketom je dokazano da se turbofolk više sluša radi tekstova i melodija nego izvođača. Skoro pola ispitanika odgovorilo je da imaju neutralno mišljenje prema glazbi Aleksandre Prijović, a potom se najmnogobrojniji odgovori odnose na pozitivno i vrlo pozitivno mišljenje o njoj i njezinoj glazbi što doprinosi popularnosti turbofolka. Zatim, zaključuje se da ispitanici smatraju da popularnost Aleksandre Prijović i turbofolka ima veliki utjecaj zbog prisutnosti i promociji u medijima.

Zaključuje se kako se uz naglašenu marketinšku kampanju, koja je imala iznimno snažnu i oglašivačku i PR kampanju, pobudio interes javnosti koji je prema teoriji psihologije mase uključio veliki broj ljudi, usprkos tomu što inače ne slušaju tu vrstu glazbe. Snažna komercijalna kampanja i PR-ovski tekstovi, poput onih koji ističu rekordnu rasprodanost koncerata, imali su utjecaja na masovnu 'pomamu' za tom turnejom.

Posljednje je pitanje bilo otvorenog tipa u kojemu su ispitanici mogli napisati svoje mišljenje o turbofolk glazbi.

(Napomena: Budući da je većina ispitanika svoje mišljenje napisala razgovornim stilom, odgovori su u ovome radu napisani u skladu s normama hrvatskoga standardnog jezika.)

„Ne slušam je jer mi osobno nije privlačna zbog plitkih tekstova koji većinom govore o istim stvarima (alkohol, ljubav nabrzinu, vrijeđanje suprotnog spola), ali razumijem zašto je popularna kod većine ljudi. Društvo ne cijeni umjetnost nego se okreće onome što će ga zabaviti u trenutku, a ne dugoročno i na većoj razini.“

„Nemam konkretno ništa protiv, samo bih voljela da je glazbena scena u Republici Hrvatskoj generalno raznovrsnija.“

„Vesela i plesna, slušam je cijeli život, ali nikako ne smije biti uzor mladima (kako bi se trebali ponašati, oblačiti...) zbog sadržaja tekstova, već takva glazba treba biti samo za zabavu i veselo raspoloženje.“

„Turbofolk je generalno glazbeni pravac koji pokreće široke narodne mase, bez obzira na godine. Klasična glazba je najviši stupanj „vibracije“, takva je glazba svima ugodna i nesmetano se sluša, dok operu sluša samo određen broj ljudi koji radi na toj frekvenciji. Najbolje objašnjivo je kao radiostanica: jednostavno netko radi na određenoj frekvenciji. I to nema veze sa stupnjem obrazovanja ili godinama već isključivo ovisi o vibraciji na kojoj ste. Nekada kada ste raspoloženi za turbofolk, pojačajte glazbu i uživajte u njoj, što ne znači da već za 10 minuta nećete slušati Mozarta u elitnom restoranu. Uživajte u glazbi i ne opterećujte se. Glazba spaja, zato se i kaže: 'Tko pjeva, zlo ne misli'.“

„Ne slušam tu vrstu glazbe, tko voli neka sluša.“

„Ne volim je slušati, tekstovi pjesama su većinom besmisleni, ističu rodne stereotipe i vulgarni su.“

„Osobno slušam razne izvođače koji su dijelom i ovakve glazbe i današnjih žanrova koji su proizašli iz onog pravog izvornog turbofolka. Meni se sviđaju najviše ritmovi, a tekstovi često govore o našim životima tako da se mogu poistovjetiti s njima. Također, smatram da je vrijeme da se maknemo od vremena rata i smatranja

da smo svi koji slušamo turbofolk *srboljupci* i slično... ipak je to samo glazba, kao i svaki drugi žanr. Tko sluša, nek' sluša, tko neće, ne mora... Isto tako, izvođači hrvatskog podrijetla kopiraju srpske glazbenike pa ne dobivaju toliki „hejt“ kao srpski. Tako da živio turbofolk i bitno da se ljudi vesele!“

„Not my cup of tea.“ (metaforički izraz: Nije moja šalica čaja.)

„Ma top! Mislim da ljudi ne bi trebali imati averziju prema ovom glazbenom pravcu.“

„Stvar je ukusa. Da je tekst turbofolk pjesama preveden na engleski i drugačije uglazbljen, bio bi prihvatljiv nekome tko voli recimo pop ili rock. Osobno sam glazbeno obrazovana i znam da narodnu glazbu, kao ni glazbu turbofolka nije nimalo lako izvoditi. Dakle, stvar je ukusa. Kad Rihanna pjeva Umbrellu, zvuči fancy jer je spot skuplji i pjeva na engleskom, a kad bismo je preveli na naš *balkanski*, zvučala bi poprilično debilno.“

„Degutantno. Kad saznam da netko sluša isključivo narodnjake, znam da se trebam što manje družiti s tom osobom ili privatno ili na poslu tako da je i korisno.“

„Bit turbofolka potaknuti je kretanje, plesanje ili socijaliziranje. Ritam je poletan i 'zarazan', ali stihovi u većini slučajeva (barem novije pjesme) nemaju nekakvo dubokoumno značenje koje tjera na kontemplacije ili promišljanja. Kao i svaki žanr, služi svojoj svrsi te ne smatram da su ostali žanrovi superiorniji jer nude drugačiju perspektivu i iskustvo od turbofolka.“

6. ZAKLJUČAK

Istraživanje fenomena turbofolka kroz lik i djelo mlade pjevačice, Aleksandre Prijović pokazalo je značajan utjecaj ovog žanra na svakodnevni život i kulturne vrijednosti mladih u Republici Hrvatskoj. Unatoč kontroverzama i često negativnoj percepciji u medijima, turbofolk ostaje snažan kulturni fenomen koji oblikuje društvene norme i vrijednosti. Analiza pokazuje da popularnost Aleksandre Prijović nije samo rezultat njezinih glazbenih vještina, već i sposobnosti povezivanja s publikom uz pomoć društvenih mreža i medijskih platformi te savršeno vremensko organiziranje koncerata, pa čak i samih objava. Njena prisutnost na *streaming* servisima i društvenim mrežama dodatno jača njezin utjecaj, čineći je simbolom

suvremenog turbofolka. Snažna komercijalna kampanja koja je inicijalno promovirala i učinila ovu izvođačicu vidljivom te PR-ovski tekstovi koji su pobudili interes najavljuvanjem rasprodanih koncerata, postali su medijska priča, koju su mediji onda 'uveli' u *mainstream* diskurs. Dakle, ovaj se fenomen nije dogodio bez plana, već brižno planiranim marketinškim strategijama koje su polučile ogromne rezultate u smislu rasprodanih koncertnih dvorana te PR vrijednostima u medijima koje se mjere u milijunima eura (*postevaluation*). Stoga, ovaj fenomen možemo uvrstiti u jedan od niza fenomena koji doprinose spektakularizaciji društva, kako to vidi autor Guy Debord. (Debord, 1999, u Vuger, 2023: 355)

Rad također ističe važnost razumijevanja kulturnog konteksta i povijesnih okolnosti koje su dovele do pojave i popularizacije turbofolka.

Hipoteze su potvrđene. Iz rezultata se zaključuje da više mlađih ispitanika sluša turbofolk za razliku od starijih ispitanika, kao i da postoji generacijska razlika u percepciji i prihvaćanju turbofolka. Anketom je dokazano da se turbofolk više sluša radi tekstova i melodija nego izvođača. Polovica ispitanika odgovorila je da ima neutralno mišljenje prema glazbi Aleksandre Prijović, ali postoje i mnogobrojni odgovori s pozitivnim i vrlo pozitivnim mišljenjem o pjevačici i njezinoj glazbi što doprinosi popularnosti turbofolka. Potom, zaključuje se da ispitanici smatraju da popularnost Aleksandre Prijović i turbofolka ima veliki utjecaj zbog prisutnosti i promocije u medijima.

Sveobuhvatnom analizom rad doprinosi boljem razumijevanju kompleksnosti turbofolka i njegove uloge u oblikovanju identiteta mlađih u Hrvatskoj. Nadalje, istraživanje ukazuje na to kako turbofolk, unatoč svom kontroverznom statusu, igra ključnu ulogu u omogućavanju kulturne razmjene i izražavanju individualnih identiteta. Rezultati rada upućuju na potrebu za dubljim razumijevanjem medijskog utjecaja i njegove uloge u promoviranju glazbenih žanrova, što može biti korisno za kreatore kulturnih politika i medijskih strategija.

Istražujući, dolazi se do zaključka da je turbofolk hrvatska stvarnost. Iz ankete se zaključuje da više mlađih ispitanika sluša turbofolk za razliku od starijih ispitanika te da postoji generacijska razlika u percepciji i prihvaćanju turbofolka. Vidljivo je i da ispitanici turbofolk duplo više slušaju u izlascima nego u svome domu. Nadalje, anketom je dokazano da se turbofolk više sluša radi tekstova i melodija nego izvođača. Skoro pola ispitanika odgovorilo je da ima neutralno mišljenje prema glazbi Aleksandre Prijović, a

potom su brojniji odgovori s pozitivnim stavom i percepcijom, što doprinosi popularnosti turbofolka u Republici Hrvatskoj. Nadalje, zaključuje se da ispitanici smatraju da popularnost Aleksandre Prijović i turbofolka ima veliki utjecaj zbog prisutnosti i promocije u medijima.

7.1. LITERATURA

1. Archer, R. (2009.) „Paint Me Black and Gold and Put Me in a Frame”: Turbofolk and Balkanist Discourse in (post) Yugoslav Cultural Space, Central European University, Nationalism Studies Programme, str. 2–4.
2. Baker, C. (2007.) Sounds of the Borderland: Popular Music, War and Nationalism in Croatia since 1991. Ashgate Publishing, str. 16-102.
3. Bennett, A. (2000.) Popular Music and Youth Culture: Music, Identity and Place. Palgrave Macmillan, str. 58.
4. Barić-Šelmić, S. (2022.) Teorija koristi i zadovoljstva – generacijske kohorte na društvenim mrežama. Europska revija, Originalni naučni rad, Evropski univerzitet Brčko distrikt, Br. 2 (16), str. 66-68.
5. Brake, M. (1985.) Comparative Youth Culture: The Sociology of Youth Cultures and Youth Subcultures in America, Britain and Canada. Routledge, str. 34.
6. Buchanan, D. A. (2007.) Balkan Popular Culture and the Ottoman Ecumene: Music, Image, and Regional Political Discourse, Scarecrow Press, str. 190.
7. Campbell, M. (2008.) Popular Music in America: The Beat Goes On. Cengage Learning, str. 156.
8. Clicqué, G. M. (2005.) “ANYTHING GOES?” THEOLOGY AND SCIENCE IN A CULTURE MARKED BY POSTMODERN THINKING; University of Bayreuth, Protestant Theology I, D – 95440 Bayreuth, Germany, str. 28.
9. Cross, I. (2008.) Music and Communication in Cross-Cultural Perspective. Cambridge University Press, str. 123.
10. Derrida, J. (1978.) Writing and Difference. University of Chicago Press, str. 229.
11. Dragičević-Šešić, M. (1994.) Neofolk kultura: publika i njene zvezde. Biblioteka XX. vek, str. 122.

12. Frith, S. (2001.) *Performing Rites: On the Value of Popular Music*. Harvard University Press, str. 87.
13. Fraser, N., Nicholson, L.J. (1990). *Društvena kritika bez filozofije: susret feminizma i postmodernizma*, u: *Feminizam-Postmodernizam*, Routledge, str. 23. - 38.
14. Hebdige, D. (1979.) *Subculture: The Meaning of Style*. Routledge, str. 90. – 93.
15. Hodkinson, P. (2002.) *Goth: Identity, Style and Subculture*. Berg, str. 77.
16. Le Bon, G. 2002. *The Crowd*. Dover Publications. Inc. Mineola. New York, str. 2. – 50.
17. Levitin, D. J. (2006.) *This Is Your Brain on Music: The Science of a Human Obsession*. Dutton; New York; str. 45. – 134.
18. Malpas, S. (2005.) *The postmodern – the new critical idiom*: University of Stirling, str 5.
19. Matijašević, Ž. 2012. *Uvod u psihoanalizu*. Leykam international, d.o.o. Zagreb, str. 23.
20. Nettl, B. (2012.) *The Study of Ethnomusicology: Thirty-Three Discussions*. University of Illinois Press, str. 112.
21. Savage, R., & Nettl, B. (Eds.). (2013.) *The Cambridge History of World Music*. Cambridge University Press, str. 215.
22. Storey, J. (2004.) *Cultural Theory and Popular Culture*, London:Routhledge, str. 185.
23. Plantak T. (2020). *Turbofolk u svakodnevnicima mladih u Hrvatskoj: od margine do mainstreama*. Diplomski rad. Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti.
24. Oraić Tolić, D. (2005) *Muška moderna i ženska postmoderna – rođenje virtualne kulture*, Zagreb, Naklada Ljevak, str. 53. – 54.
25. Ramet, S. P. (1994.) *Rocking the State: Rock Music and Politics in Eastern Europe and Russia*. Westview Press, str. 158.
26. Rose, T. (1994.) *Black Noise: Rap Music and Black Culture in Contemporary America*. Wesleyan University Press, str. 62. – 78.
27. Taylor, T. D. (1997.) *Global Pop: World Music, World Markets*. Routledge, str. 348.
28. Tuksar Radumilo, S. (2016) *Edward Bernays – psihologija masa: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Zbornik Sveučilišta u Dubrovniku*; str. 175. – 183.

29. Vuger, D. (2023.) Između slike i ideala O realizaciji Europske ideje 1988: Muzej likovnih umjetnosti, str. 335.
30. Wallin, N. L., Merker, B., & Brown, S. (Eds.). (2000.) The Origins of Music. MIT Press: Cambridge, Massachusetts, str. 78.

7.2. INTERNETSKI IZVORI

1. Burčul, N. (2013.) Rambo Amadeus: „Turbo-folk je nekritička, primitivna upotreba tehnologije; Muzika.hr, URL: <https://www.muzika.hr/rambo-amadeus-turbo-folk-je-nekriticka-primitivna-upotreba-tehnologije/> (pristup 20. 5.2024.)
2. Discogs, diskografija Aleksandre Prijović, URL : <https://www.discogs.com/artist/3364692-Aleksandra-Prijovi%C4%87> (preuzeto 30. 6. 2024.)
3. Instagram profil Aleksandre Prijović , URL: <https://www.instagram.com/aleksandraprijovic/> (posjećeno 30. 6. 2024.)
4. KudaVečeras.rs – Aleksandra Prijović, URL : <https://www.kudaveceras.rs/bendovi/aleksandra-prijovic> (posjećeno 30. 6. 2024.)
5. Social Blade, Instagram, URL: <https://socialblade.com/instagram/user/aleksandraprijovic> (posjećeno 30. 6. 2024.)
6. Social Blade, YouTube, URL: <https://socialblade.com/youtube/c/aleksandraprijovicofficial> (posjećeno 30. 6. 2024.)
7. Spotify – Aleksandra Prijović, URL: <https://open.spotify.com/artist/4yvRXgtIPiDMzH3wb1JPh7> (posjećeno 30. 6. 2024.)
8. Ovako izgleda kuća Aleksandre Prijović u Belom Manastiru: Živjela je skromno, sad ima vilu od pola milijuna eura. Story.hr (2023.) URL: <https://scena.story.hr/Estrada/a6595/Kako-izgleda-kuca-Aleksandre-Prijovic-u-Belom-Manastiru.html> (posjećeno 28. 6. 2024.)

9. Tko je Aleksandra Prijović? (2023.) URL:
<https://www.index.hr/magazin/clanak/tko-je-aleksandra-prijovic/2501185.aspx>
(posjećeno 30. 6. 2024.)
10. YouTube profil Aleksandre Prijović, URL:
<https://www.youtube.com/channel/UC4qPZaQnAJmhv50Wcorf8uQ> (posjećeno 30. 6. 2024.)
11. Upitnik – Google Forms-
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit?pli=1#responses

8. PRILOZI

1. Slika 1. Aleksandra Prijović, izvor: Instagram, URL:
<https://www.instagram.com/p/C01JVUQoGme/> (preuzeto 30. 6. 2024.)
2. Slika 2. Naslov o Aleksandri Prijović u Večernjem listu, izvor: Večernji list, URL: <https://www.vecernji.hr/showbiz/tko-je-aleksandra-prijovic-zivjela-je-u-hrvatskoj-u-djetinjstvu-a-sada-puni-zagrebacku-arenu-1727874> (preuzeto 30. 6. 2024.)
3. Slika 3. Naslov o Aleksandri Prijović na portalu Glazba.hr, izvor: Glazba.hr, URL: <https://glazba.hr/citaj/digitalbiz/aleksandra-prijovic-arena-zagreb-2023-poslovni-uspjeh/> (preuzeto 30. 6. 2024.)
4. Slika 4. Naslov o Aleksandri Prijović na portalu Osijek Express, izvor: Osijek Express, URL: https://www.osijekexpress.com/2024/02/14/aleksandra-prijovic-spavala-u-rodnoj-kuci-nitko-mi-nije-vjerovao-da-cu-jednog-dana-imati-koncerte/#google_vignette (preuzeto 30. 6. 2024.)
5. Slika 5. Selfie Aleksandre Prijović s publikom, s koncerta u beogradskoj Areni, izvor: Instagram @aleksandraprijovic, URL:
<https://www.instagram.com/p/Cx1I7xSI7gP/> (preuzeto 30. 6. 2024.)
6. Tablica 1. Diskografija Aleksandre Prijović, preuzeto s Discogs, URL:
<https://www.discogs.com/artist/3364692-Aleksandra-Prijovi%C4%87> (preuzeto 30. 6. 2024.) – izrada autora

7. Tablica 2. Popis gradova, datuma koncerata i datuma objave turneje „Od istoka do zapada“, preuzeto s Instagrama, URL:
<https://www.instagram.com/aleksandraprijovic/> (preuzeto 30. 6. 2024.) – izrada autora
8. Graf 1. Najpopularnije pjesme na službenom YouTube profilu Aleksandre Prijović, URL: <https://www.instagram.com/aleksandraprijovic/> (preuzeto 30. 6. 2024.) – izrada autora
9. Graf 2. Najpopularnije pjesme na službenom Spotify profilu Aleksandre Prijović, URL: <https://open.spotify.com/artist/4yvRXgtIPiDMzH3wb1JPh7> (preuzeto 30. 6. 2024.) – izrada autora
10. Graf 3. Pretplatnici YouTube kanala Aleksandre Prijović, URL: <https://socialblade.com/youtube/c/aleksandraprijovicofficial> (preuzeto 30. 6. 2024.) – izrada autora
11. Graf 4. Pratitelji na Instagramu Aleksandre Prijović, URL: <https://socialblade.com/instagram/user/aleksandra%20prijovic> (preuzeto 30. 6. 2024.) – izrada autora
12. Upitnik – Google Forms -
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit?pli=1#responses – izrada autora
13. Graf 5. prikazuje dobne skupine ispitanika, URL:
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses , (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora
14. Graf 6. prikazuje spol ispitanika, URL:
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora
15. Graf 7. prikazuje zanimanje ispitanika, URL:
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora
16. Graf 8. prikazuje stupanj obrazovanja ispitanika, URL:
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora
17. Graf 10. prikazuje preferabilne glazbene žanrove ispitanika, URL:
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

18. Graf 11. prikazuje preferabilne glazbene žanrove ispitanika u izlasku i u svome domu, URL:
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora
19. Graf 12. prikazuje jesu li ispitanici upoznati s turbofolkom kao glazbenim žanrom, URL:
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora
20. Graf 13. prikazuje koliko često ispitanici slušaju turbofolk, URL:
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora
21. Graf 14. prikazuje reakciju ispitanika na turbofolk, URL:
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora
22. Graf 15. prikazuje količinu narodnjačkih klubova prema mišljenju ispitanika, URL:
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora
23. Graf 16. pokazuje postaje li turbofolk supkultura, URL:
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora
24. Graf 17. Jesu li ispitanici upoznati s glazbom Aleksandre Prijović, URL:
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora
25. Graf 18. Reakcija na glazbu Aleksandre Prijović, URL:
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora
26. Graf 19. Društveni mediji i percepcija Aleksandre Prijović, URL:
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora
27. Graf 20. Turbofolk i kulturni identitet, URL:
https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjdt5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora

28. Graf 21. Što ispitanike najviše privlači/odbija kod turbofolka?, URL:

https://docs.google.com/forms/d/1sNP2NialUgH9W_OL82x5UkDjMjda5VN7VHXGP295pY/edit#responses, (preuzeto 2. 7. 2024.) – izrada autora